

Episkop Danilo
Episkop Amfilohije

Nema lepše vere od hrišćanske

O TAJNI VERE

OTKRIVENJE U STAROM ZAVETU

OTKRIVENJE U NOVOM ZAVETU

CRKVA U ISTORIJI

PRAVOSLAVNA CRKVA DANAS

MOLITVENI ŽIVOT CRKVE
I POSLEDNJI DAN

O TAJNI VERE

[sadržaj](#)

Šta je prava vera?

Prava vera je vera u jednoga Boga u Trojici, Tvorca neba i zemlje i svega vidljivog i nevidljivog. Bog je Biće bez početka i bez kraja. On je Duh koji se ne vidi, ali je svuda prisutan, sve vidi, sve zna, sve može, o svemu brine. Bog je pun ljubavi prema svim ljudima i svima stvorenjima.

Ko je Bog?

Prava vera, vera pravoslavna otkriva nam i javlja veliku tajnu da je Bog ne samo jedan nego i trojičan. Bog je Sveta Trojica: Bog Otac, Bog Sin, i Bog Duh Sveti. To nisu tri Boga, nego samo jedan, jer Tri Božanske Ličnosti imaju jednu istu suštinu, kao i jednu ljubav, jednu mudrost, jedan život i sve neizmerno bogatstvo božanskih večnih sila i energija. U Ime toga jedinoga Boga se mi krštavamo. Tu svoju veru u jednoga Boga Oca i Sina i Duha Svetoga mi ispovedamo svaki put kada stavimo na sebe znak časnoga Krsta. Kada se krstimo, mi sastavimo tri prsta desne ruke da naznačimo da je nerazdeljiva Trojica – jedan Bog.

Kakav je Bog?

Bog je Ljubav. Nesebična Ljubav. I pre stvaranja sveta Bog Otac nije bio sam (kao što to uče verske vođe Jevreja i muhamedanaca), nego je voleo Sina i Duha Svetoga. Sveti Duh je voleo Oca i Sina. To znači da je Bog Ljubav od večnosti, ne samo u vremenu. Sveta Trojica služi nam za primer kako i mi, ljudi koji smo stvorene ličnosti, i različiti po narodnosti i obrazovanju, možemo uz pomoć Božije Ljubavi da postanemo jedno bogočovečansko Telo, tj. Crkva, a da pri tom sjedinjenju ne izgubimo posebne odlike svake ličnosti.

Ko je čovek?

Čovek je ukras svih Božijih stvorenja. Bog ga je obdario svojim likom i podario mu moć večnog života. Stvorio ga je od razumne duše i divnog tela, da bi telo služilo razumnoj duši, a oboje da bi postalo hram životvorne Trojice. Kao što Bog nije sam, tako ni čovek nije sam, nego ima bezbroj braće i na nebu i na zemlji.

Ko su nebeska braća čovekova?

Na ovom vidnom nebu postoje sunce i mesec i bezbrojne zvezde koje tajanstveno trepere i svojim nemuštim jezikom svedoče da je Bog zaista Svetlost, Ljubav i Lepota. Ali postoji i jedno drugo nebo, nevidljivo. To nebo mogu videti samo ljudi vidovitog uma i čista srca. Kao i Boga, svoga Tvorca, koji u njemu obitava. To nevidljivo nebo po prirodi je duhovno; to i jesu nebeska braća čovekova: Serafimi i Heruvimi, Arhangeli i Angeli i

ostale bestelesne Sile nebeske. Te bestelesne Sile nebeske pune su ljubavi i svetlosti Božje, one neprestano Boga slave i jaljaju ljudima volju Božiju.

Ko su zemaljska braća čovekova?

Svi ljudi su zemaljska braća čovekova. Svi ljudi su međusobno braća jer imaju jednog Oca, Tvorca svih stvorenja. Braća su i zato što imaju jednu prirodu čovečju i iste praroditelje Adama i Evu. Čovek je u srodstvu i sa svim ostalim stvorenjima, od najsićušnijih do najvećih, od atoma do zvezda. Jer na svemu što postoji prisutan je isti pečat stvaralačke sile i slave Božije, sve je svedok iste Mudrosti Božje. Bog nas miluje svojom večnom Ljubavlju preko svih stvorenja vidljivih i nevidljivih. Sve što postoji zrači ljubavlju i podstiče nas na ljubav.

Šta je Otkrivenje Božje?

Otkrivenje je sve ono čime se Bog javljao od pamtiveka i čime je otkrivao ljudima svoje neizrecive tajne i svoju volju. Sva tvorevina je bogojavljenje; sva stvorenja svedoče i otkrivaju slavu i silu Božju, naravno onima samo kojima um nije pomračen i srce nečisto. Osobito je Bog otkrivao svoju Ljubav i svoju svetu volju preko svetih Arhangela i Angela i preko bogonadahnutih svetih ljudi: Proroka, Apostola i Svetitelja. I na kraju preko Sina svog Jedinorodnog, Hrista Gospoda.

Šta je Biblija ili Sveto pismo?

Biblija ili Sveto pismo je Knjiga nad knjigama. To su sveti spisi bogonadahnutih ljudi Božjih, u kojima su oni zapisali istine i tajne koje je Bog otkrio ljudima. Sveto pismo je zapisano Otkrivenje Božije. Deli se na Stari zavet i Novi zavet.

OTKRIVENJE U STAROM ZAVETU

[sadržaj](#)

Šta je Stari zavet?

Stari zavet je savez Boga sa ljudima, sklopljen preko izabranika Božjeg patrijarha Avrama i njegovog bogoizabranog potomstva. U Svetom pismu Starog zaveta, kao svetim spisima, opisuju se događaji od stvaranja sveta, pa do rođenja Onoga kroz koga i radi koga je svet i stvoren, i radi koga su se svi ti događaji zbivali: Gospoda Isusa Hrista.

Šta je Novi zavet?

Novi zavet je savez Bogočoveka Isusa Hrista sa ljudima. Zbivanja i zagonetke Starog zaveta dobili su u njemu svoju odgonetku i punoću. U Svetom pismu Novog zaveta, kao svetim spisima, očevici su opisali događaje od rođenja Gospoda Isusa Hrista, pa sve do njegovog slavnog Vaskrsenja iz mrtvih i Vaznesenja. Tu je opisan i silazak Svetog Duha na prve Hristove učenike i njihovo propovedanje Njegovog svetog Imena i nauke božanske. U njima je ukazano i na sve ono što će se dogoditi do Drugog dolaska Hristovog i Strašnog suda.

Kako počinje Stari zavet?

Stari zavet počinje opisom postanka sveta: “U početku stvori Bog nebo i zemlju”. Pod rečju “nebo” treba razumeti stanovnike neba – Angele i ostale bestelesne nebeske Sile. “A Zemlja beše bez obličja i pusta”, tj. ceo stvoreni materijalni svet.

Šta je stvorio Bog za šest dana?

Prvi dan stvorena je svetlost: “I reče Bog: Neka bude svetlost! I bi svetlost. I vide Bog svetlost da je dobra; i rastavi Bog svetlost od tame”. Taj dan je dan jedan: iz njega izvire i njemu se vraćaju svi dani. (Jevrejska reč “jom” dan, može da znači određeni astronomski ili neograničeni vremenski period nastanka sveta).

Drugi dan Bog je stvorio svod nebeski i rastavio vodu pod svodom od vode nad svodom, a svod nazva Bog nebo. To je ono vidljivo nebo. Iza njega se nalaze bezbrojni Božji svetovi, nazvani simbolično – “voda nad svodom”, jer kruže i teku, svaki svojom putanjom, harmonično i bez sudaranja, po beskrajnom prostoru.

Treći dan snagom reči Božje odelila se voda od kopna. Na zemlji je izrasla trava i raznovrsna drveća koja rađaju plod. Silom Božije reči to jednom zasejano seme, uvek donosi plod, zahvaljujući blagoslovu i zapovesti Boga..

Četvrti dan Bog je stvorio svetila na svodu nebeskom. Sunce da upravlja danom, i mesec da upravlja noću, i zvezde: da svetle i da budu znaci vremena, dana i godina. Prvostvorena svetlost, rasuta po celoj tvorevini, sabrala se i osobito zablistala, ovog

dana, kroz nebeska svetica. Sunce je obasjalo zemlju, obavijenu dotada gustim maglama i vlagom.

Peti dan Bog je stvorio živa stvorenja u vodama, ribe i ostala stvorenja velika i mala, kao i ptice nebeske, po vrstama njihovim.

Šesti dan stvorio je Bog stoku i sitne životinje i zveri zemaljske, po vrstama njihovim.

Na kraju reče Bog: "Da načinimo čoveka po liku i podobiju Našem, koji će biti gospodar od riba morskih i od ptica nebeskih i od stoke i od cele zemlje i od svih životinja što se miču po zemlji." Presveta Trojica, Bog naš, stvorio je čoveka od praha zemaljskog, i udahnuo u njega duh života. Prvo je Bog stvorio Adama, pa mu je onda stvorio ženu, "čovečicu", Evu, da mu bude pomoćnik na putu ka večnom cilju njihovog života i života svih stvorenja. Čovek i čovečanstvo postaju tako tajanstvena slika u kojoj se ogleda Sveta Trojica: Ljudi su stvoreni da se uzajamno vole i ispune nesebičnom božanskom Ljubavlju.

Šta je Raj u koji je Bog uveo čoveka, stvorivipi ga?

Raj je mesto blizine i prisutnosti Božje, u kome je čovek bio zajedno sa Tvorcem, obdaren svima darovima i blaženstvom večnog života, dobrote i ljubavi. Čovek se u Raju hranio sa Drveta života.

Šta je Drvo poznanja dobra i zla?

Drvo poznanja dobra i zla je zasadio Bog u Raju da bi se čovek vežbao u vrlini uzdržanja i vernosti svome Stvoritelju. Drvo života je čoveku davalo besmrtni život i dar razlikovanja onoga što je večno od onoga što je prolazno. Izvršavati Božju zapovest značilo je – jesti sa drveta života; pogaziti zapovest značilo je – odvojiti se od Boga i njegove volje, izgubiti večni život i predati se smrti. Jedenje sa Drveta poznanja dobra i zla pomračuje um, uništava u čoveku dar razlikovanja večnog i prolaznog, otuđuje ga od Boga i odvodi ga u prolazna telesna zadovoljstva i u smrt. Na tom drvetu i na toj zapovesti čovek je imao da proveri svoju ljubav i slobodu: da li će biti veran Bogu ili će poslušati Đavola i njegovu laž.

Ko je Đavo?

Đavo je laža i otac laži. On je bivši Arhangeo Denica koji se pobunio protiv Boga, jer se pogordio i zaželeo da bude jednak sa Bogom. Đavo je izumeo greh i smrt i pakao. Njegova zla i izopačena volja je izvor svakog zla, kojim je zatrovao neke od bivših angela pa onda i naše praroditelje Adama i Evu, a preko njih i njihove potomke.

Ko je nagovorio Evu da pogazi zapovest Božju?

Đavo je nagovorio Evu – preko zmije – da ubere zabranjeno voće sa Drveta poznanja dobra i zla. Eva je poverovala ovom Božjem protivniku i klevetniku (đavao znači –

klevetnik), da je on njen veći prijatelj nego Bog i počela je da se hrani hranom prolaznosti i telesnih zadovoljstava. Okusivši plod prolaznih zadovoljstava, ona je postala smrtna. Ponudivši to voće svome mužu Adamu, ona je učinila greh ubistva. Ali i Adam je dobrovoljno okusio od istog ploda i učinio trostruki greh: prema Bogu, prema sebi i prema svome potomstvu. Padom u greh čovek je izgubio moć večnog života; pomračio mu se um, potamnelo srce a mudrost utonula u bezumlje i ludost.

Zašto su Adam i Eva isterani iz Raja?

Zato što su okusili plod sa Drveta poznanja dobra i zla i time prestupili Božju zapovest. Ali i to isterivanje iz Raja Bog je učinio iz ljubavi prema našim praroditeljima. U Raju postoji i Drvo života. Ko jede plodove sa Drveta života postaje besmrtnan. Ako bi Adam i Eva jeli te plodove, sa otrovom smrti u sebi posle pada, oni bi sebe obesmrtili u stanju grehovnosti i smrtnosti. To bi onda bio najstrašniji pakao. I da se to veće zlo ne bi desilo ljudima, Bog ih je isterao iz Raja. Znači isterao ih je Bog iz Raja da bi sprečio da zlo postane večno.

Ali da Adam i Eva posle isterivanja ne padnu u očajanje, Bog im je obećao da će im poslati Spasitelja koji će pobediti Đavola – Zmiju i koji će ih osloboditi od smrti i ponovo dovesti u Raj.

Šta je Bog kazao Adamu i Evi kad ih je prognao iz Raja?

Evi je rekao: “S mukom ćeš rađati decu, i volja će tvoja stajati pod vlašću muža tvoga, i on će ti biti gospodar”. Adamu je rekao: “Zemlja da je prokleta zbog tebe...sa znojem lica svoga ćeš jesti hleb, dokle se ne vratiš u zemlju od koje si uzet; jer si prah i u prah ćeš se vratiti”. Zbog čovekovog greha stradaju ne samo ljudi, nego i sva stvorenja i cela tvorevina Božja. Tako je već prvi sin Adamov ubio svoga brata Avelja.

Zašto je Kain ubio Avelja?

Ubio ga je iz zavisti: Kain je zavideo Avelju zato što je Bog primio Aveljevu od srca prinetu žrtvu. Tako biva i do danas: zavist je glavni uzrok svakoga bratoubistva. A svako ubistvo je bratoubistvo jer svi ljudi su – braća.

Ko je bio Noje i kako se on spasao od potopa?

Noje je jedan od izabranika Božjih. On nije bio pokvaren kao njegovi savremenici, nego je verovao u Boga i očekivao budućeg Izbavitelja, Sina Božjeg. Bog je zapovedio Noju da napravi kovčeg (lađu) i da u njega smesti svoju porodicu i po jedan par od svih životinja na zemlji, da se izbave od potopa. Potop je došao da očisti nagomilane grehe ljudske i da opere obesvećenu zemlju. Lađa Nojeva je tajanstvena slika Crkve Hristove u kojoj se mi spasavamo od potopa greha i smrti i zadobijamo život večni.

Šta je idolopoklonstvo?

To je otpadništvo od pravoga Boga i klanjanje kipovima (idolima), u kojima su bili đavoli, lažni bogovi. Čovek postaje idolopoklonik kad god počne da se klanja stvorenjima umesto da služi Tvorcu. Idolopoklonik je i onda kad počne da obožava sebe ili dela ruku svojih.

Ko je bio Avraam?

Avraam je bio starozavetni patrijarh. On se nije klanjao idolima, kao njegovi savremenici. Verovao je u jednoga Boga i u obećanoga Spasitelja, koji će doći sa neba. Njemu se prvom od ljudi javila tajanstveno Sveta Trojica u vidu tri Angela, tri gosta kod Mavrijskog duba. Od Avraama preko njegovog sina Isaka namnožio se, po Božjem obećanju, Izabrani narod Božji. I mi hrišćani smo duhovna deca Avraama. Zato se molimo da Bog upokoji našu usnulu braću i sestre u nedrima Avrama, Isaka i Jakova, naših praotaca.

Koga je Avraam hteo da prinese na žrtvu?

Hteo je da prinese na žrtvu svog jedinca Isaka. Tu je Bog isprobao njegovu veru, pa kad se on pokazao veran, Bog ga je preko sina Isaka, obdario velikim i svetim potomstvom. I Hristos Spasitelj je njegov potomak po telu, a Isakova žrtva je bila predukazanje Hristovog stradanja i žrtve.

Koliko sinova je imao Jakov, sin Isakov nazvani Izrail, po kome je Izabrani narod dobio svoje ime?

Patrijarh Jakov je imao dvanaest sinova, koji su rodonačelnici dvanaest plemena Izrailovih. Njegovog sina Josifa braća su iz zavisti prodala u Egipat, ali ga je Bog spasio i preko njega spasio sve Jakovljeve potomke. I mi hrišćani se po Jakovu, nazvanom Izrail, zovemo Novi Izrail Božji, tj. novi izabrani Narod Božji.

Kako je Josif dospoeo na dvor faraona, cara egipatskog?

Jedini Josif je znao da protumači carev san. zato ga je faraon izveo iz tamnice u koju je bio nevin bačen. Tumačenje snova je bio dar Božji.

Kako su živeli Jevreji u Egiptu?

Stari Jakov i njegovi sinovi su došli zbog gladi u Egipat kod Josifa, upravitelja cele egipatske zemlje. Dok su Egipćani pamtili njegova dobročinstva, Jevreji su živeli dobro. Kasnije su živeli veoma teško, radeći kao robovi.

Šta su zidali Vavilonci?

Vavilonci su zidali ogromnu kulu. Hteli su da vrh kule dopre do neba. Tako su hteli da prkose Bogu. Zato je Bog pomešao jezike i graditelji nisu mogli da se razumeju. Oni su se razišli i tako su postali razni narodi koji govore različite jezike. Tako uvek biva: kad

god ljudi zidaju ili čine bezbožna dela, udaljuju se ne samo od Boga nego i jedan od drugoga. Useljava se u njih mržnja i pometnja, kao u graditelje Vavilonske kule.

Ko je bio Mojsej?

On je od Boga određen da bude osloboditelj Jevreja iz ropstva egipatskoga. Njemu se na brdu Horivu javio Angeo u plamenu ognjenom, iz kupine koja je gorela a nije sagorevala. Mojsej je tu prvi od ljudi saznao Ime Božje, koje glasi: Ja sam onaj koji jeste (jevrejski: JAHVE). Onaj koji mu se javio bio je Bog Slovo, Bog Reč. On se u poslednja vremena rodio od Deve, koja Ga je rodila i ostala Devojka, kao što je kupina gorela i nije sagorevala.

Kako je Mojsej izveo jevrejski narod iz egipatskog ropstva?

Izveo ga je Božjom pomoću. Bog je popustio kazne na Egipćane i učinio da Mojsejev štap bude čudotvoran. Tim štapom udario je on po moru i vode morske su se razdvojile, da bi jevrejski narod izašao iz Egipta u Zemlju Obećanu.

Kako su se Jevreji hranili u toku četrdesetogodišnjeg lutanja po pustinji?

Bog im je davao čudesnu Manu i jata prepelica. Mana je bila predukazanje Svete Tajne Pričešća Krvlju i Telom Hristovim, Hlebom koji silazi s nebesa i daje se za život sveta.

Gde je Mojsej dobio Deset zapovesti Božjih?

Dobio ih je na Sinajskoj gori.
Deset zapovesti Božjih glase:

1. Ja sam Gospod Bog tvoj; nemoj imati drugih bogova osim Mene.
2. Ne pravi sebi idola niti kakva lika; nemoj im se kalanjati niti im služiti.
3. Ne uzimaj uzalud imena Gospoda Boga svog.
4. Sećaj se dana odmora da ga svetkuješ; šest dana radi i obavi sve poslove svoje, a sedmi dan je odmor Gospodu Bogu tvome.
5. Poštuj oca svoga i mater svoju, da ti dobro bude i da dugo poživiš na zemlji.
6. Ne ubij.
7. Ne čini preljube.
8. Ne ukradi.

9. Ne svedoči lažno na bližnjega svoga.
10. Ne poželi ništa što je tuđe.

Ko je bio David, a ko Golijat?

David je bio car Izraelski, a Golijat vojnik filistejski, divovske veličine i snage. Na dvoboju, David, iako još mladić ubio je kamenom iz pračke grdosiju Golijata.

Šta su Psalmi Davidovi?

Psalmi su molitve u stihovima. Njih je David ispevao kad je bio radostan ili tužan. Ima 150 psalama. U nekim od psalama David se kaje za svoje grehe, u drugima slavi Boga, u trećima proriče dolazak Spasitelja sveta. Tako u jednome od njih opisujući, kao da gleda, Njegovu lepotu kaže: "Ti si najlepši među sinovima ljudskim, blagodat teče iz usta Tvojih". Psalmi su bili kroz vekove, pa i danas, najomiljenije molitve hrišćana i Knjiga koja potresa i budi iz duhovne učmalosti najokamenjenije srce ljudsko.

Ko su bili Proroci?

Proroci su sveti Božji ljudi koji su objavljivali volju Božiju narodu Izraelskom i ostalim narodima Starog zaveta. Najpoznatija su četiri velika proroka: Isaija, Jeremija, Ezekil i Danilo. Oni svojim rečima i životom, kao i svojim knjigama, izobličuju zlo i greh, propovedaju pokajanje i vrlinu u ispunjavanju Zakona Božjeg. Bog im je otkrio, pre toliko vekova, Hristov božanski Lik, njegovo Rođenje, stradanje za grehe sveta i slavno Vaskrsenje.

Šta je Pasha?

Pasha je starozavetni praznik koga su Jevreji u proleće svetkovali u spomen čudesnog oslobođenja iz ropstva egipatskog. Toga dana su oni, pored beskvasnog hleba i gorkog zelja, jeli na žrtvu prineto pashalno jagnje. Time su se sećali gorkog ropstva i prolaska kroz Crveno more u slobodu.

I novozavetna Crkva ima svoju Pashu, Uskrs. Pasha Starog zaveta je bila priprema za ovaj Praznik nad praznicima kada se svetkuje Jagnje Božje, Hristos Gospod, koji je svojom smrću i svojim vaskrsenjem oslobodio grešno čovečanstvo iz ropstva đavolu i od okova smrti.

Gde je ponoća Staroga Zaveta?

Punoća Staroga zaveta je u Novom zavetu. Stari zavet nije zaokružena celina, a ni starozavetni Zakon nije savršen zakon. Ceo Stari zavet je očekivanje Sina Božjeg, Bogom obećanog Mesije (jevrejska reč Mesija se na grčkom kaže Hristos, a i jedno i drugo znači – Pomazanik – Car). U Novom zavetu ispunila su se sva očekivanja Starog zaveta, kada je najzad obećani Mesija, Bogočovek Isus Hristos, došao na Zemlju da

spase, složi i oboži potomke Adama i Eve. Hristos, Sin Božji, po proročanstvu Isaije proroka, trebalo je da se rodi od jedne Jevrejke Devojke koja je čista od greha.

Koji je smisao starozavetnih prinosa (darova) i žrtava?

Prinosi (darovi) i žrtve Bogu postoje u ljudskom rodu od najstarijih vremena. Tako već Kain daje "prinos Gospodu od roda zemaljskoga" a Avelj, njegov brat, od "prvina stada svojega" (Post. 4,3-4)

Prva žrtva koja se u Starom zavetu pominje jeste žrtva Patrijarha Jakova. On je prineo žrtvu "na gori i sazvaio braću svoju na večeru" (Post. 31,54). Prinošenje Bogu na dar i osvećenje prvih zemaljskih plodova i krvnih žrtava (jagnje, tele, golubovi i dr.) bila je potreba čovekova i Božija zapovest. Prinosi i žrtve bili su znak čovekovog kajanja za grehe i njegove blagodarnosti Bogu za sva dobra od Njega; umilostivljenje Boga i put očišćenja od nečistote duševne i telesne. Žrtve su prinošene za očišćenje i greh, za prestup, žrtve svespaljenice i žrtve zahvalne (hleb, brašno i dr.). Najzančajnija žrtva za Izabrani narod Božji bila je pashalno Jagnje. Ono je klanio i prinošeno u spomen izbavljenja Jevrejskog naroda iz ropstva u Egiptu. Sveštenici i prvosveštenik su prinosili darove i žrtve najpre za svoje grehe a onda za grehe naroda (Jevr. 7,27). No, pokazalo se da su sve ove žrtve bile nemoćne da istinski spasu i očiste čoveka od greha. kao i ceo Stari zavet i one su služile "slici i sjeni nebesnih stvarnosti" (Jevr. 8.15). Sve one su u stvari bile samo priprema za Hristovu žrtvu na krstu. On je sebe prineo na žrtvu, jednom za svagda, da svojom žrtvom uništi greh (Jevr. 9,25.26.28). Tako su u njegovoj Žrtvi sve žrtve dobile punoću i bile ukinute, dobivši svoj konačni smisao u Hristu koji je sebe prineo "za život sveta". Svojim žrtvoprinošenjem On je postao večno Jagnje Božije koje uzima na sebe grehe sveta. Tako su i svi prinosi i darovi dobili svoj pravi smisao na Tajnoj večeri kada je On prineo hleb i vino, zamenivši beskrvnom žrtvom sve prinose i žrtve i ustanovivši svetu Tajnu Pričešća.

OTKRIVENJE U NOVOM ZAVETU

[sadržaj](#)

Kako počinje Novi zavet?

Novi zavet počinje rodoslovom po telu Gospoda Hrista i Njegovim Rođenjem. Njegovo Rođenje blagosvesti Arhangel Gavrilo pozdravljajući Presvetu Devu nebeskim pozdravom: "Raduj se blagodatna, Gospod je s tobom, blagoslovena si ti među ženama!"

Ko je vladao Judejskom (Izralskom) zemljom u doba kada se Hristos rodio na zemlji?

Judejom je vladao car Irod, koji je bio u zavisnosti od rimskog imperatora Avgusta.

Kako su se zvali roditelji Presvete Bogorodice Marije?

Zvali su se Joakim i Ana. Njihova imena spominjemo na kraju svake Liturgije. Praznik svetog Joakima i Ane je dan posle praznika Rođenja Bogorodice (Mala Gospojina). Znači 8. septembra po starom kalendaru (21. septembra po novom).

Šta se dogodilo na Blagovesti?

Blagovesti – to je praznik kada svetujemo dolazak Arhangela Gavrila koji je javio Bogorodici blagu vest da će ona začeti od Duha Svetoga (bez muškarca) i roditi Sina Božijeg kao Sina Čovečijeg, sa imenom Isus Hristos.

Presveta Deva Marija je pristala na to tek pošto je proverila Arhangela. Jer ona se tajno zavetovala Bogu da će uvek biti devojka, a to je znao samo Bog, njen tobožnji muž Josif i ona sama. Ona je znala iz Biblije da se i đavo može javiti u obliku svetlog Angela. Zato nije bila lakoverna, kao naša pramati Eva.

Na praznik Blagovesti, Bogorodica je svojom poslušnošću Bogu ispravila Evin greh neposlušnosti. Eva je upotrebila svoju slobodu na zlo i na radost đavola, a Bogorodica je upotrebila svoju slobodu na svetu službu Bogu i smireno uskliknula "Evo sluškinje Gospodnje, neka mi bude po tvojoj reči!" Blagovesti se praznuju 25. marta po starom (7. aprila po novom) kalendaru.

Gde se rodio Spasitelj?

Rodio se u Judeji, u gradu koji se zove Vitlejem, nedaleko od Jerusalima, kao što su i prorekli drevni Proroci.

Šta znači ime Isus?

Ime Isus je s neba darovano i otkriveno rečima Arhangela Gavrila upućenim čednoj Devi Mariji: "I nadeni mu ime Isus". To je ime uzvišenije od svakog imena, bez koga se nijedan čovek i nijedno stvorenje ne može spasti. Ime Isus znači Spasitelj.

Ko je prvi posetio i prepoznao novorođenoga Hrista Boga?

To su bila tri Mudraca sa Istoka. Oni su išli za dotad neviđenom zvezdom. I svetlost te čudesne zvezde zaustavila se nad pećinom u Vitlejemu gde se rodio Hristos. Oni su u Njemu prepoznali Cara nebeskog i poklonili Mu se do zemlje. Mudraci su dali Hristu darove: zlato tamjan i izmirnu.

Šta su pevali angeli na nebesima kad se rodio Bogočovek?

Pevali su radosnu pesmu: "Slava Bogu na visini, i na zemlji mir, među ljudima dobra volja".

Ko su bili mudraci sa Istoka?

Mudraci su bili ućeni ljudi koji su posmatrali zvezde i po njima predskazivali budućnost.

Šta je tražio lukavi car Irod od Mudraca?

Da mu jave gde se taćno nalazi novorođeni Hristos, Car nebeski, da bi Ga ubio. Međutim, Mudraci su se vratili drugim putem, ne želeći da ispune njegovu zapovest.

Kuda su otišli pravedni Josif i Bogorodica Marija sa malim Hristom?

Oni su krišom pobjegli u Egipat, da bi se izbacili od Iroda. Irod je, tražeći da ubije malog Hrista, pobio ćetnaest hiljada nevine vitlejemske dece. To su bili prvi mućenici za Hrista: i prva sveta ųetva za Nebesko carstvo Hristovo, Carstvo ųivota i radosti bez kraja.

Ko je bio poboųni starac Simeon?

Poboųni starac Simeon naziva se i Bogoprimac. Njemu je Bog rekao da neće umreti dok ne vidi Hrista Spasitelja. On je to doćekao i primio je na ruke maloga Hrista Boga. Zato se zove Bogoprimac. Tom događaju je posvećen praznik Sretenje, praznuje se 2. februara po starom (15. februara po novom) kalendaru.

Zašto je mali Hristos, kad mu je bilo osam dana, odnesen u jerusalimski hram?

Po Mojsijevom Zakonu, svako novorođeno muško dete moralo je biti obrezano. Obrezanje je bio znak starozavetnog saveza sa Bogom. Gospod Hristos se obrezao da bi pokazao da On nije došao da razori Zakon i Proroke, nego da ih ispuni; obrezanje je takođe svedoćanstvo da je on istinski ćovek, ne samo Bog. Ispunivši Zakon Gospod je nama ostavio duhovno obrezanje, obrezanje srca – svetu tajnu Krštenja, za koje je telesno obrezanje bila samo priprema. Obrezanje Hristovo se praznuje 1. januara (14. januara po novom kalendaru).

Koji prorok je neposredno pripremio ljude za dolazak Sina Boųjeg?

To je bio divni Jovan Preteča. On je propovedao u pustinji dolazak Spasitelja sveta rečima: “Pokajte se, jer se približi Carstvo nebesko.”

Gde je živeo i čime se hranio sveti Jovan Krstitelj?

Jovan Preteča, koji je krstio Hrista u reci Jordanu, živeo je u pustinji kao isposnik. Hranio se pustinjским biljem i divljim medom.

Kako je on završio svoj život?

Pošto je Jovan Krstitelj prekoreo cara Iroda za ženidbu sa svojom snahom, carica Irodijada ga je mrzela i nagovorila je cara da odseče glavu svetom Jovanu. To je on i učinio, pogubivši ovog najvećeg čoveka rođenog od žene, kako za njega kaže sam Spasitelj, i najvećeg proroka. Njegove mučeničke smrti mi se sećamo na dan Usekovanja glave svetog Jovana Krstitelja (29. avgusta po starom, 11. septembra po novom kalendaru). Iz velikog poštovanja prema strogom isposniku i mučeniku Jovanu Preteči, toga dana svi pravoslavni strogo poste.

Šta je rekao sv. Jovan Krstitelj kad je prvi put video Gospoda Hrista?

Rekao je proročke reči: “Gle, Jagnje Božje koje nosi grehe celoga sveta.”

Sveti Jovan Krstitelj je znao da je Hristos bez greha i da nema potrebe da bude kršten (pogružen u vodu), zašto ga je ipak krstio u Jordanu?

Hristos je dvostruko bezgrešan: i kao Bog i kao Čovek, rođen od Prečiste devojke. Ali je dobrovoljno hteo da se ponizi i da dođe na krštenje, kao da je grešan – “da ispuni svaku pravdu”, kako Sam kaže Preteči. I baš u momentu tog dobrovoljnog poniženja javila se slava Božja, javio se Bog na vodama reke Jordana.

Kako se javio Bog na Jordanu?

Kad je Jovan pogružavao Hrista u vode reke Jordana, čuo se s nebesa glas Boga Oca: “Ovo je Sin moj ljubljani, koji je po Mojoj volji”. U Jordanu je stajalo drugo Lice Svete Trojice, Sin Božji, kao Bogočovek, a nad Sinom Božjim lebdeo je Duh Sveti u obliku svetlosnoga goluba. To je bilo Bogojavljenje. Tu se javno otkrio Bog kao Otac, Sin i Duh Sveti, kao Sveta Trojica. Bog se javio i vasseljenu prosvetio. Bogojavljenje se praznuje 6. januara po starom kalendaru (19. januara po novom). Na taj dan osvećuje se voda koja se nosi kući i pije radi zdravlja i prosvetenja duše i tela. Ta bogojavljenjska vodica nikada se ne kvvari, jer u njoj prebiva sila Duha Svetoga.

Čime je Đavo kušao Hrista?

Prvo kušanje je bilo hlebom. Hristos je postio četrdeset dana i četrdeset noći. Ogladneo je veoma. Tada Mu priđe kušač i reče: “Ako si Sin Božiji, reci da ovi kamenovi

postanu hlebovi”. Ali je Hristos na to odgovorio Đavolu: “Ne živi čovek samo o hlebu, nego od svake reči koja izlazi iz usta Božijih.” Mnogi zbog zmaljskog prolaznog hleba prodaju dušu Satani i zaborave na večni hleb, Reč Božiju, koja je Hleb života. Drugo kušanje je bilo čudotvorstvom. Đavo je odveo Hrista na vrh jerusalimskog hrama i rekao Mu: “Ako si Sin Božiji, baci se dole; jer je napisano da će Bog “Angelima svojim narediti za Tebe, i na rukama će te nositi, da gde ne zapneš na kamen nogom svojom”. Ali mu Hristos odgovori: “I to je napisano: Ne iskušavaj Gospoda, Boga svoga”. Treće iskušenje je bilo vlašću zemaljskom. Đavo je odveo Hrista na visoku planinu i pokazao Mu sva carstva ovoga sveta i rekao Mu: “Daću ti sve ovo, ako padneš i pokloniš mi se”. Hristos mu je odgovorio: “Odlazi, Satano; jer je napisano: Klanjaj se Gospodu Bogu svome i Njemu jedinome služi”. Ista ova tri iskušenja stavlja Satana pred svakog čoveka i sve ljude svih vremena: iskušava ih slašću (uživanjem), čudotvorstvom i vlašću. Samo verni Hristu sposobni su da im odole i da mu odgovore: Odlazi od mene, Satano! Gospodu Bogu mome se klanjam i njemu jedinome služim!

Zašto se Gospod Isus Hristos naziva Bogočovek?

Gospod Isus Hristos jeste Bogočovek jer ima u sebi dve prirode: božansku od Boga Oca i čovečansku od Svoje Majke, Presvete Deve Marije. Ona je Boga rodila u čovečanskom telu. Po rečima Svetih Otaca Četvrtog vaseljenskog sabora (451. g.) božanska i čovečanska priroda su se u jednom i istom Hristu, Sinu Božjem Jedinorodnom, sjedinile “nesliveno, nepromenivo, nerazdelivo, nerazlučno”. Hristos je stoga istovremeno Bog i Čovek, zato se i naziva Bogočovek.

Koliko je bilo Apostola i koji su prvi bili pozvani?

Bilo je dvanaest Apostola. Prvozvani je bio apostol Andrej, a zatim njegov brat Petar (koji se ranije zvao Simon). “Apostol” je grčka reč i znači – Hristov izaslanik, propovednik Hrista i Njegove božanske nauke.

Koje je prvo čudo učinio Hristos?

Na svadbi u Kani Galilejskoj pretvorio je vodu u vino. To prvo čudo Hristos je učinio na molbu Presvete Bogorodice i njime tajanstveno prizvao sve ljude na preporod i preobražaj. Kao što se Njegovom rečju voda pretvorila u vino, tako se i ljudi, silom Njegovog Svetog Duha i verom, mogu promeniti od starih u nove, os smrtnih u besmrtnih, od ogrethovljenih, u zdrave dušom i telom. Ovaj događaj o vinu čita se mladencima na Venčanju. Time ih Crkva podseća da su oni u svetoj Tajni Braka prizvani na novi život u Hristu Isusu; da su prizvani da “vodu” svog prolaznog života pretvore, verom i ljubavlju, u “vino” večnog života, tj. da pretvore brak od prolazne veze u Svetu Tajnu Božiju. Zato nema pravog braka bez venčanja u Crkvi.

Šta je učinio Hristos sa trgovcima u hramu?

Bičem je isterao trgovce iz hrama, jer je hram Božiji dom molitve, a ne trgovine. Time je pokazao da se sa verom i sa Bogom ne može i ne sme trgovati.

Šta je Hristos rekao ženi Samarjanki o molitvi?

Jevreji i Samarjani (mešani narod od Jevreja i starosedelaca mnogobožaca) verovali su da je mesto za molitvu samo hram u Jerusalimu, odnosno u Samariji. Hristos kao Bog unapred je znao da će se Njegova Crkva proširiti na sve narode sveta. Zato je rekao Samarjanki na Jakovljevom kladencu: "Doći će vreme, i već je nastalo, kada će se pravi bogomoljci moliti Bogu duhom i istinom, jer Otac hoće takvih bogomoljaca. Bog je duh; i koji mu se mole, duhom i istinom treba da se mole."

Kako je Hristos isceli carevog činovnika?

Hristos mu je rekao : "Idi, sin je tvoj zdrav".

Kako je Hristos iscelio gubavoga?

Neizlečivi gubavac verovao je da ga Hristos može izlečiti i uzviknuo je: "Gospode, ako hoćeš, očisti me". Hristos mu je odgovorio: "Hoću, očisti se!" I gubavac je postao zdrav. Znači, Bog očekuje veru od čoveka, da bi mu pomogao. Ko veruje biće spasen. Sve što nije od vere, greh je. Vera je neuništiva snaga u čoveku. Onome koji istinski veruje u Hrista i Njegovu čudotvornu i isceliteljsku moć, sve je moguće. To je osnovna poruka Hristova u Novom zavetu. Ko ima vere makar koliko zрно gorušično, u stanju je da premešta čitave planine nevolja i patnji, da se oslobodi od svakog zla, bolesti i bede. Ta istina Novog zaveta je potvrđena bezbroj puta u istoriji, i svakodnevno se potvrđuje do dana današnjega.

Kako su Hrista primili u Njegovom rodnom gradu Nazaretu?

Primili su Ga ispočetka lepo, ali kad im je rekao istinu razljutili su se na njega i hteli da Ga bace u provaliju. Oni nisu imali vere u Njega kao Sina Božjeg, a duše bez vere su mrtve duše, nesposobne da vide istinu Božju, u Hristu ljudima otkrivenu.

Kako je Hristos iscelio uzetoga?

On je rekao uzetome (paralizovanom): "Opraštaju ti se grehovi tvoji". I na mnogim drugim primerima u Novom zavetu Gospod je pokazao i otkrio da je greh u čoveku uzrok i telesnih i duševnih bolesti. Što znači: nema čoveku pravog isceljenja i ozdravljenja bez isceljenja od greha, bez duboke vere i pokajanja.

Šta je kazao Hristos o suboti?

Subota je u Starom zavetu bila dan odmora: po četvrtoj zapovesti Božjoj – To je dan posvećen Gospodu Bogu. To je bio dan učestvovanja u radosti Božijeg stvaranja i dan pokoja od šestodnevnog truda. Kao i sve ostalo u Starom zavetu, i subota je bila priprema za ponoću Novog zaveta, za radost novog Božijeg stvaranja – Hristovog Rođenja i Vaskrsenja. Subota je stvorena radi novog Čoveka, vaskrslog, i radi novog

dana odmora, Dana Gospodnjeg, dana Hristovog vaskrsenja – nedelje. Hristos je bio gospodar i od subote, kao Bogočovjek, zato je On i u subotu delao delo spasenja i čudesno isceljivao. Farisejima, koji su zbog toga hulili na Njega i bili okamenjenog srca, kao i dnašnji subotari, On je rekao: “Nije čovek stvoren radi subote, nego subota radi čoveka”.

Šta su Blaženstva?

Hristos je u svojoj Besedi na Gori izrekao devet blaženstava. Blaženstva su blaga i radosna vest o novom životu. Beseda na Gori je najuzvišeniji proglas u istoriji roda ljudskog. Patrijarh Jakov je video u Starom zavetu Lestvicu kojom silaze i ulaze Angeli. Zapovesti Blaženstava su te lestvice kojima se čovek uzdiže do Boga i postaje, kao svetitelji, nebeski čovek i zemaljski angeo. Blaženstva su put u božansko savršenstvo. U ovih devet božanskih vrlina, data su čoveku nova pravila života, nova pravila mišljenja, nova pravila osećanja i delanja. Taj novi život u Hristu počinje siromaštvom duha, tj. smirenjem i završava se stradanjem radi Imena Hristova i večnom radošću i blaženstvom u Raju. Svakom stečenom novom vrlinom stiže se i novo blaženstvo i novi dar od Boga. Devet blaženstava glase:

1. Blaženi su siromašni duhom, jer je njihovo Carstvo nebesko.
2. Blaženi su tužni, jer će se oni utešiti.
3. Blaženi su krotki, jer će oni naslediti zemlju.
4. Blaženi su gladni i žedni pravde, jer će se nasititi.
5. Blaženi su milostivi, jer će oni biti pomilovani.
6. Blaženi su čisti srcem, jer će oni Boga videti.
7. Blaženi su mirotvorci, jer će se oni sinovi Božiji nazvati.
8. Blaženi su prognani pravde radi, jer je njihovo Carstvo nebesko.
9. Blaženi ste kad vas, Mene radi, ruže i progone i, lažući, nabede svakim zlom. Radujte se i veselite se, jer je nagrada vaša velika na nebesima; jer su tako progonili proroke koji su bili pre vas.

Kome je Gospod Hristos rekao: “Vi ste so zemlji...Vi ste svetlost svetu?”

Hristos je ove reči uputio svojim prvim učenicima, Apostolima, a posle njih i preko njih i svim hrišćanima svih vremena.

Koje su dve najveće zapovesti?

Hristos je sažeo sve zapovesti Starog zaveta u dve najveće zapovesti:

1. Ljubi Gospoda Boga svoga svim srcem svojim i svom dušom svojom i svim umom svojim i svom snagom svojom.
2. Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe.

Novi zavet je savršeniji od Staroga u poimanju ljubavi i prema Bogu i prema bližnjem. To nije nikako čudo, jer se u Novom zavetu i Bog savršenije otkrio, i savršenijeg čoveka

pokazao i stvorio. Bog se javio kao Ljubav: Otac i Sin i Duh Sveti. Postavši Bogočovjek, Sin Božiji je pokazao i otkrio da je i čovek stvoren da bude nešto savršnije od čoveka – bogočovjek. A za poimanje i stvaranje toga je neophodna dublja i šira vera i beskrajnija ljubav.

Novi zavet je savršeniji od Staroga, jer su Jevreji za bližnjega svoga smatrali samo sunarodnike Jevreje i obraćenike. Vernici Novog zaveta za bližnje svoje smatraju sve ljude bez obzira na njihovu boju kože, veru ili narodnost.

Novi zavet je savršeniji od Staroga zaveta ne samo po širini ljubavi prema svima ljudima nego i po jačini ljubavi: Hrišćanin voli svoga bližnjega ne samo kao samoga sebe nego i više od sebe samoga. On voli bližnjega kao što je Isus Hristos voleo nas, a Hristos je žrtvovao Samoga Sebe radi nas i za naše spasenje. Gospod je rekao učenicima svojim ne samo da vole svoje bližnje kao same sebe nego da ih vole, kao što je On zavoleo nas (Evanđelje po Jovanu, glava 13, stih 34).

Gospod Hristos je, dakle, voleo nas više nego Samoga Sebe. On je radi nas ponizio Sebe do smrti na krstu. Tu božanski nesebičnu, samožrtvenu ljubav Gospoda Hrista mi znamo po tome “što je On za nas dušu svoju položio”. Zbog toga, po Njegovoj zapovesti, i mi smo “dužni polagati dušu svoju za braću” (Prva poslanica Jovanova, glava 3, stih 16). Tek je to prava savršena ljubav: ljubav koja ne traži svoje.

Hristos kao čudotvorac?

Jedino Bog čini čudesa. Hristos je Bog u ljudskom telu, zato je sasvim prirodno da On čini čudesa: On je isterao đavola iz duše besomučnoga, dao vid sleporođenom čoveku, vaskrsao iz mrtvih Jairovu kćer, pa sina jedinca Nainske udovice, a na Lazarevu subotu podigao iz mrtvih svoga prijatelja Lazara koji je već četiri dana ležao mrtav u grobu.

Hristos kao Bogočovjek je nad zakonima prirode, jer On je Tvorac prirode. Kad je on zapovedio vetru da prestane – bura na moru se odmah utišala. Gospod ide po talasima mora i ne tone. On sa pet hlebova može čudom umnožavanja da nahrani deset hiljada ljudi.

Šta znače reči Hristove: “Otac je u Meni i ja u Njemu...Ja i Otac mi smo jedno”?

To znači da su Bog Otac i Hristos iste božanske suštine i iste večne energije; i da su oni sa Duhom Svetim jedan Bog.

Šta znače reči Hristove: “Lakše je kamili proći kroz iglene uši nego bogatašu ući u Carstov nebesko”?

To znači da je bogatom čoveku teško savladati svoju sebičnost, a sebični ljudi ne mogu ući u Carstvo nebesko. Bogataš nije samo onaj koji ima materijalno bogatstvo, nego i onaj koji je stekao znanje i gordi se njime. Takvom je još teže steći smirenje i osloboditi se gordosti, tj. postati “siromašan duhom”. Ali i jedan i drugi bogataš mogu biti spaseni: prvi ako nesebično deli milostinju sirotima, a drugi ako se odrekne znanja koje nadima i prigri smirenu mudrost Svemudroga Hrista.

Šta je rekao Hristos o plaćanju poreza caru ili državi?

Hristos je rekao: "Podajte Bogu božije a caru carevo". To znači da treba da damo Bogu celo svoje biće, dušu i telo, a caru (vlastima), da dajemo novac (pošto je novac kovan sa likom carevim) i dužno poštovanje. Novac pripada državi, zato i plaćamo porez državi, duša i telo pripadaju Bogu, jer su stvoreni po liku i podobiju Božijem. Zato se treba uvek, po rečima Apostola, "većma pokoravati Bogu nego ljudima" (Dela Apostolska, glava 4, stih 20).

Ko je dočekao Spasitelja u Jerusalimu na Cveti?

Sav narod je sa oduševljenjem klicao Hristu, jer su čuli kako je vaskrsao iz mrtvih Lazara iz Vitanije. I deca su klicala Hristu i mahala Mu palmovim grančicama (mi Srbi, pošto nemamo palme, na taj dan dočekujemo Hrista sa grančicama vrbe. Zato se taj praznik kod nas zove Vrbica. Vrbica i Cveti padaju na kraj Uskršnjeg posta, nedelju dana pre Uskrsa).

Kada je bila Tajna večera?

Hristos je na Veliki četvrtak sabrao svoje Apostole u jednu sobu u Jerusalimu i tu obavio Tajnu večeru. Na njoj je Gospod učinio najveće čudo: pretvorio je hleb u svoje Telo, a vino u svoju Krv. Onda je On pričestio sve svoje Apostole. Ali u jednog od njih srebroljupca, zvanog Juda Iskariotski, ušao je đavo i on je izišao i izdao Hrista za trideset srebrenika.

Šta je Hristos rekao na Tajnoj večeri kad je blagoslovio hleb?

Hristos je rekao svojim Apostolima (i hrišćanima svih vremena): "Uzmite, jedite; ovo je Telo moje koje se lomi za vas, radi oprostjenja grehova".

Šta je Hristos rekao na Tajnoj večeri kad je blagoslovio Čašu vina?

Rekao je: "Pijte iz nje svi; ovo je Krv moja Novoga zaveta koja se lije za vas, i za mnoge, radi oprostjenja grehova".

Kako se zove Sveta tajna koju je Hristos ustanovio na Tajnoj večeri?

Zove se Sveta tajna Pričešća ili Evharistija. Ona je bila i ostala središte i srce svih Tajni Božijih u Crkvi. Nema hrišćanskog života bez Sv. Pričešća Telom i Krvlju Hrista Gospoda. Oni koji se dostojno hrane Telom i Krvlju Hristovom osiguravaju sebi besmrtnost i život večni. Kroz sveto Pričešće mi stalno obnavljamo svoj savez sa Gospodom Hristom i kao pojedinci i kao "Narod Božiji". Sveta Liturgija na kojoj se pričešćujemo, produžetak je ove prve Tajne večere. Za Sv. Pričešće hrišćani se pripremaju postom duše i tela, ispovešću i svesrdnim pokajanjem, moleći se uvek prisutnom Hristu da ih "učini zajedničarima Njegove Tajne Večere." I obećavajući da Mu neće dati "izdajnički celiv kao Juda."

Šta je rekao Hristos Apostolima u Getsimanskom vrtu uoči Velikog petka?

Pošto su Apostoli bili pospani, Hristos im je rekao: "Molite se Bogu da ne padnete u napast, jer je duh krepak, ali je telo slabo".

Šta je Hristos rekao Judi izdajniku, posle izdajničkog celiva?

Rekao mu je: "Zar poljupcem izdaješ Sina Čovečijega"?

Kako je umro Juda izdajnik?

Juda se obesio. Shvativši da je izdao Pravednika, umesto da se pokaje, on je pao u očajanje.

Koliko puta se Petar odrekao Hrista?

U toku jedne noći, Petar se odrekao Hrista tri puta, ali se posle pokajao i gorko zaplakao. Zato ga je Gospod posle Vaskrsenja tri puta pitao: "Simone Jonin, voliš li me?" i pošto je ovaj potvrdio svoju ljubav, povratio mu je apostolsko dostojanstvo.

Koje su poslednje reči Raspetoga Hrista na Krstu?

Poslednje reči Hristove na Krstu bile su reči ljubavi i oprostaja čak i onima koji su ga razapeli: "Bože, oprosti im jer ne znaju šta čine... Oče, u ruke Tvoje predajem duh moj!"

Ko je pomogao Hristu da nosi Krst do Golgote?

To je bio Simon Kirinejski.

Ko je skinuo Hristovo mrtvo telo sa Krsta?

Njegovo telo su skinula sa Krsta Njegova dva tajna učenika: Josif iz Arimateje i Nikodim, knez jevrejski.

Šta se desilo kada je Hristos izdahnuo na Krstu?

Kada je Gospod ispustio duh svoj, zavesa u hramu se pocepala nadvoje; zemlja se zatresla, sunce pomračilo; otvorili su se grobovi i oživelu su neki mrtvi iz okoline Jerusalima. To znači da je i sama Hristova smrt imala antismrtno i vaskrsiteljno dejstvo i da je Hristos na Veliki petak svojom smrću pobedio smrt. A Hristova duša sišla je tada u Ad, mesto gde je Satana držao u mraku duše upokojene od Adama i Eve do svetog Jovana Krstitelja. Hristos je propovedao tim dušama radosnu vest spasenja razbio okove Pakla i izbavio praroditelje Adama i Evu i sve upokojene ljudske duše koje su ga primile kao svoga Gospoda i Spasitelja. Sila Njegovog Vaskrsenja potresla je Ad, zemlju i nebesa. Zato je Uskrs najradosniji praznik. Tada se pozdravljamo: "Hristos voskrese"! i otpozdravljamo: "Vaistinu voskrese!"

Ko je prvi saznao da je Hristos vaskrsao iz mrtvih?

Od Božijih stvorenja prvi su videli Hristovo vaskrsenje Angeli Božiji. Jedan svetlosni Anđeo odvalio je kamen od groba i pokazao ženama Mironosicama da je Hristos već vaskrsao i ukazao im na prazan grob. Zatim je Marija Magdalena videla Vaskrslog Gospoda. Po crkvenom usmenom Predanju Hristos se, u stvari, posle Vaskrsenja javio najpre Bogorodici, da nju obraduje kao Majku, koja je najviše stradala gledajući svog raspetog Sina na Krstu. Sveti Evangelisti to namerno nisu zapisali, da ne bi neko rekao kako je Presveta Deva u materinskoj tuzi izmislila Vaskrsenje svog Sina.

Posle Vaskrsenja, od uskrsa do Vaznesenja, koliko se puta javio Gospod svojim učenicima?

Gospod se javljao po Vaskrsenju jedanaest puta. Posebno je značajno javljanje nevernem Apostolu Tomi, koji je posumnjao u Njegovo vaskrsenje, pa kad Ga je opipao i metnuo prste u rane Njegove, uskliknuo je: "Gospod moj i Bog moj!" A Gospod mu je na to rekao: "Zato što si video, poverovao si! Blaženi će biti oni koji ne videše i poverovaše". Tomina provera Hristovog vaskrsenja je opomena svima sumnjalicama do kraja veka i sveta da je Hristos zaista vaskrsao.

Šta je rekao Hristos Apostolima u četrdeseti dan posle Vaskrsa, pre nego što se uzneo na nebesa?

Na dan svoga Vaznesenja (taj dan se kod nas zove Spasovdan) Hristos je rekao Apostolima: "Meni je dana sva vlast na nebu i na zemlji. Zato idite i učite sve narode, krsteći ih u ime Oca i Sina i Svetoga Duha, poučavajući ih da drže sve što sam vam zapovedio. I evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka sveta."

Svojim Krštenjem u reci Jordanu i ovom poslednjom zapovešću, Gospod je ustanovio svetu Tajnu Krštenja, koja se zove i Tajna Prosvećenja, a kroz koju se postaje član Crkve, bez koje nema spasenja. U Evanđelju je za Krštenje upotrebljena reč "vaptizma", što znači – "pogružavanje". Onaj koji se krštava u ime Oca i Sina i Svetoga Duha, poguržava se ceo tri puta u vodi; u znak umiranja starog čoveka, grehovnog, raspadljivog, koji živi po pohotama tela i u tami neznanja; i rađanja novog, obnavljanog po liku Onoga koji ga je stvorio i prosvećivanog prosvećenjem razuma i pobožnosti, useljavanjem u njega Duha Svetoga. Pogružavani sa Hristom umire da bi sa Hristom vaskrsao. Pristupajući tajni Krštenja (Pogruženja) sa iskrenom verom i pokajanjem, novokršteni se oslobađa praroditeljskog greha, kojim je zatrovana i raslabljena ljudska priroda, čisti se silom Božjom i od svojih ličnih grehova; oblači se u Hrista i postaje sposoban za sticanje božanskog savršenstva i večitog života. Krštenjem se ulazi u Crkvu, sveti Bogočovečanski organizam, kome je Glava Hristos. Kad se dete krštava, njegovi roditelji i kum ispovedaju veru i obećavaju pred Bogom i svetom Crkvom Njegovom, da će ga vaspitati u veri i uputiti u hrišćanski život; ako se krštava odrasla osoba, obavezna je ona sama da se, uz pomoć sveštenika i drugih hrišćana, upozna sa tajnama Vere, da se iskreno pokaje za svoj dotadanji život i tek onda da pristupi svetom krštenju. Ako li tako ne uradi, voda će ga primiti, ali se Duh Božiji neće useliti u njega.

Što znači; i dalje će ostati rob duha laži, duha idoloposluženja, duha lakomosti i svake nečistote. Pravo Krštenje je ostvareno kroz potpuno pogruženje; tela u vodu, a duše u tajnu novog besmrtnog života u Hristu Isusu Gospodu našem, silom Duha Svetoga. Zato ga je Gospod i nazvao "krštenje vodom i Duhom". Greh je vršiti Krštenje samo kropljenjem i krštavati one koji se nisu isitnski pripremili verom i pokajanjem.

Šta se dogodilo na Pedeseticu (Trojičin dan, Duhov dan)?

Posle Vaznesenja hristovog, Apostoli su se vratili u grad Jerusalim i tu svi jednodušno bili stalno na molitvi, zajedno sa pobožnim ženama i Marijom materom Isusovom i Njegovom braćom, sinovima pravednog Josifa iz prvog braka. Kad se navršilo pedeset dana od Hristovog vaskrsenja, dok su oni bili jednodušno u molitvi, iznenada je nastala huka sa neba, kao duvanje silnog vetra, i ispunila ceo dom gde su oni sedeli. I zablistali su im nad glavama razdeljeni jezici kao ognjeni, i spustili se na svakog od njih pojedinačno. Tako su se oni ispunili Duha Svetoga i prosvećeni Njime, počeli da propovedaju vaskrslog i vaznesenog Hrista, na raznim jezicima. Tako se ispsunilo obećanje Hristovo, da ih neće ostaviti sirote, nego će im poslati Duha Utešitelja, koji će ih uputiti u svaku istinu. Zato se ovaj dan zove i Duhov dan. Zove se i Trojičin dan, jer je to bio vrhunac otkrivenja Svete Trojice, Oca i Sina i Duha Svetoga. Do tada se nije jasno znalo da je i Duh Sveti – Bog, kao Otac i Sin.

Duhov dan je i dan punog rođenja Hristove Crkve. Od toga dana su Apostoli, ispunjeni silom Duha Svetoga, krenuli po celome svetu da propovedaju Evanđelje Hristovo svima ljudima i svima stvorenjima. Od tada je i život Crkve – neprestana Pedesetica, tj. izlivanje Duha Svetoga na sva stvorenja. Od tada i svaki hrišćanin doživljava svoju Pedeseticu kroz svetu Tajnu Miropomazanja. Novokršteni prima kroz pomazanje Svetim Mirisom blagodatne darove: prima "Pečat dara Duha Svetoga", kao i sveti Apostoli na Duhov dan. Samo oni koji su se krstili i miropomazali mogu primiti Sveto Pričešće i ostale Svete Tajne; samo takvi mogu živeti istinskim duhovnim životom i dostići meru rasta visine Hristove.

Ko je opisao Hristov zemaljski život?

Opisali su ga četiri Evangelista:
Matej, Marko, Luka i Jovan.

Šta je Crkva i koja su njena svojstva?

Crkva je sveobuhvatna Tajna sveta i života. Po rečima sv. Grigorija Nisijskog, već je stvaranje sveta bio tajanstveni početak stvaranja Crkve; dejstvom i prisustvom u njemu večnog Slova (Smisla) Božijeg. To dejstvo i prisustvo još je izraženije u nastanku čoveka kao slovesnog (smisaonog) bića, silom Duha Božijeg; takođe u stalnom Božanskom Promislu o čoveku i svetu, naročito o Izabranom narodu Božijem. Kada je pak došla punota vremena, poslala Bog to večno Slovo svoje, Sina svoga Jedinorodnog, da preko Njega i u Njemu podari svetu i čoveku spasenje, savršenstvo i Punotu života. Njegovim ovaploćenjem i celokupnim bogočovečanskim delom konačno je oblikovana i utemeljena Crkva Božija. Ona je njegovo Telo a on njena večna Glava. I kao što je Sveta Trojica jedan Bog, i jedan je Isus Hristos Spasitelj naš, tako je i Crkva Božja jedna, sveta, saborna i apostolska. Sve stvari i sva bića prizvani su da uđu u tu jednu Crkvu, da njome i u njoj istinski "uzrastamo u Onoga koji je Glava – Hristos" (Ef. 4,15).

Kako počinje istorija Novozavetne Crkve?

Istorija Crkve Božije počinje propovedanjem i stradanjem Apostola. Njene prve svete stranice su opisane u "Delima Apostolskim" (napisao ih je sveti Evangelist Luka, koji je bio i prvi ikonopisac – naslikao je ikonu Majke Božije sa Bogodetetom Isusom). U Delima Apostolskim je opisano i mučeništvo za Hrista Sv. Arhiđakona Stefana i Apostola Jakova, Brata Jovana Bogoslova. Od tada pa do danas i do kraja veka i sveta, mučenička krv je bila i ostala seme za nove hrišćane. Započeta silaskom duha Svetoga i delima Apostola, istorija Crkve se nastavlja zabeležena u bezbrojnim životinjskim podvizima Svetih i Mučenika kroz vekove. Istorija Crkve i Evanđelje Hristove se i danas pišu, i pišaće se neprekidno do kraja sveta i veka. Ali ne perom i mastilom, nego dejstvom Duha Svetoga, koji objedinjava verom, podvizima i samožrtvovanjem preporođene i prosvećene duše.

Pored "Dela Apostolskih", gde su još opisani propoved, dela i učenje Svetih Apostola, kao i osnivanje prvih hrišćanskih Opština?

O svemu tome nam svedoče Poslanice Svetih Apostola, osobito četrnaest poslanica Apostola Pavla; on je prvo bio gonitelj hrišćana, a pošto mu se Hristos Gospod javio na putu za Damask – jedan od najvećih blagovesnika istine Hristove svih vremena. Divne Poslanice su nam ostavili i Apostol Petar (dve), Apostol Jovan (tri Poslanice i Otkrivenje Jovanovo) i Apostoli Juda i Jakov. Sve te Poslanice su organski deo Novog zaveta i produženje četiri Evanđelja, u kojima je opisan život Gospoda Hrista.

Ko je produžio propoved i delo Svetih Apostola u svetu?

Produžili su njihovi naslednici: Episkopi, prezviteri (sveštenici) i đakoni. Gde god su osnivali nove crkvene Zajednice, Apostoli su rukopolagali Episkope za svoje naslednike, a ovi docnije za pomoćnike sebi prezvitere i đakone. To je crkvena jerarhija. Ona vodi poreklo od samoga Gospoda Hrista i od Svetoga Duha koji je sišao na Apostole. Apostoli su predali svojim naslednicima ono što su primili od Gospoda: istu veru, isto Krštenje, iste Svete Tajne, isti život po Bogu. Njihovi naslednici su to predavali kroz polaganje ruku (kroz Svetu Tajnu Sveštenstva) svojim naslednicima, a ovi opet svojim, i tako se kroz to neprekidno nasleđe apostolsko prejemstvo produžava do danas, i produžavaće se do svršetka veka. Sveštenstvo propoveda, čuva pravoslavnu veru i vrši Svete Tajne; bez njega ne može biti Crkve, jer bez njega Crkva ne bi mogla obavljati svoju spasonosnu službu.

Apostolsko propovedanje Hrista i njihovo sveto delo produžuju i svi hrišćani. Svi hrišćani su pozvani da budu apostoli Hristovi, da budu so i svetlost svetu; da budu svedoci Hristovi – rečju, delima, a ako zatreba i mučeničkom krvlju. Jer Narod Božiji je čuvar vere pravoslavne ako bi visoka jerarhija zatajila.

Izbor i posvećenje u pravoslavnu jerarhiju ide odozgo, sa neba. Lično Hristos je izabrao dvanaest Apostola. Oni su, kasnije, izabirali prve episkope, a episkopski sabori su izabrali nove episkope. U stvari, Hristos Duhom Svetim i dalje poziva u apostolsku službu Svoje izbranike – preko Arhijerejskih sabora. Znači, Pravoslavna Crkva je Jedinonačalije Svete Trojice, Božije Carstvo na Zemlji. Ali napomenimo odmah još ovo: naš Car i Bog, Isus Hristos, bio je na Zemlji radnik, drvodelja. On je došao sa neba da nas oslobodi od svih kompleksa: najužasnijeg kompleksa straha od smrti, Svojim vaskrsenjem, kao i najsmešnijeg kompleksa školskih diploma, Svojim ukazivanjem ljubavi prema svima, jer svaki čovek je nezamenljiv unikat, bez obzira na stepen obrazovanja ili neobrazovanja.

Suprotno od Crkve pravoslavne, izbor u demokratijama ide odozdo, od većine glasača. Masa bira svog delegata i uzdiže ga u fotelju parlamenta ili u vladu.

Šta je Sveta Tajna Pokajanja (Ispovesti)?

Sveštenici su dobili i dar da leče vernike koji boluju od griže savesti i kaju se pre Bogom i pred Angelima. Pokajanje je sveta tajna u kojoj hrišćanin ispoveda svoje grehove pred sveštenikom, i preko njega dobija nevidivi oproštaj grehova od samoga Gospoda Isusa Hrista, od same Crkve, jer je svaki greh – greh protiv Boga, protiv Crkve, protiv ljudi i svih stvorenja. Bez ispovesti nema pravog pokajanja, a bez pokajanja nema spasenja. Tajnu Pokajanja je ustanovio Gospod posle Vaskrsenja, kad je rekao učenicima: “Primate Duha Svetoga. Kojima otpustite grehe, otpustiće im se; i kojima zadržite, zadržaće se”. Tu se opraštaju gresi učinjeni posle Krštenja.

Gospod je dao svojim Učenicima i njihovim naslednicima blagodat opraštanja i isceljivanja duševnih i telesnih nemoći i u Svetoj Tajni Jeleosvećenja (Sveštanja masla). Još su Apostoli, po zapovesti Hristovoj, “mazali uljem bolesnike i isceljivali ih”. Tako radi Crkva i do danas: sveštenici čitaju molitve i odlomke iz Novog zaveta, blagosiljaju ulje i njime pomazuju sedam puta bolesnika u ime Gospodnje, i Gospod ga isceljuje od duševne nemoći – greha, a i od telesne bolesti, po meri vere i usrdnosti molitve.

Da li je Gospod predao preko Apostola svojoj Crkvi još neke Svete Tajne?

Obično kažemo da u Crkvi ima sedam Svetih Tajni, jer broj sedam označava savršenstvo. Međutim, u Crkvi su bezbrojne svete tajne: sve je u njoj Sveta Tajna, ceo njen blagodatni bogočovečanski život. I osvećenje vodice je Sveta Tajna, i monašenje i osvećenje hrama ili ikone; i osvećenje domova, i bunara i osvećenje svake stvari. I svaka molitva je sveta tajna jer njome silazi na nas i na naše darove i na stvorenja ista Božija Sila, ista blagodat Duha Svetoga. Svaki, i nečujni, priziv Duha Svetoga i susret sa Njim, prerasta i pretvara se u Svetu Tajnu opštenja sa Hristom, koji je neopisiva i neizreciva Svetajna života i svemira.

Šta je Sveto Predanje?

Apostoli nisu sve zapisali što je Gospod govorio. Jer, po rečima voljenog Hristovog učenika Evangelista Jovana, kad bi se sve zapisalo što je Isus učinio, ni u ceo svet ne bi mogle stati napisane knjige. Mnoge stvari i tajne Apostoli su usmeno predali i sačuvali, a to se kao Sveto Predanje prenosilo usmeno sa pokolenja na pokolenje. Tako je na primer sačuvan običaj okretanja prema istoku za vreme molitve, znak krsta, poštovanja ikona i sl. Sveto pismo je zapisano, a Sveto Predanje nazapisano Sveto Otkrivenje. Sveto Predanje je prisustvo Duha Svetoga u svima pokolenjima pravoslavnih, do kraja sveta i veka, bez obzira na njihov broj; ono je plod tajanstvene saradnje Duha Svetoga sa duhonosnim ljudima. To živo i životvorno Sveto Predanje, koje sobom obuhvata i pisanu Božju reč i nazapisano iskustvo svetih ljudi, osobito je posvedočeno u delima Svetih Otaca Crkve, crkvenim kanonskim Pravilima, odlukama Vaseljenskih sabora i njima potvrđenih, pomesnih sabora Crkve.

Ko su bili prvi gonitelji hrišćana?

To su bili jevrejski prvosveštenici i knezovi koji nisu poverovali u Hrista kao Boga i Gospoda i obećanog Spasitelja. Uskoro su hrišćane počeli da gone i mnogobošci na čelu sa rimskim carevima. Rimski carevi su zahtevali od hrišćana da se klanjaju mnogim bogovima, a i njima samim kao božanstvima. Hrišćani se nisu hteli klanjati nikome drugome sem Hristu, jedinom istinitom Bogu. Zato su oni bili bacani pred zveri, mučeni, razapinjani i ubijani. To strašno gonjenje hrišćana trajalo je sve do sv. cara Konstantina koji je Milanskim ediktom proglasio slobodu hrišćanske vere (313 g.). Tada počinje novi hiljadugodišnji period života Crkve Hristove. Ime Hristovo se propoveda i na Istoku i na Zapadu i na Severu i na Jugu. Mnogi narodi su u tom periodu primili hrišćansku veru. Crkva je, i pored unutrašnjih i spoljašnjih teškoća, koje nikad nisu prestajale, urodila divnim plodovima i obogatila Carstvo nebesko bezbrojnim svetiteljima, podvižnicima, mučenicima, divnim književnim delima, veličanstvenim hramovima, ikonama i freskama.

Šta su Vaseljenski sabori?

To su skupovi Svetih Otaca i učenih bogoslova iz celoga hrišćanskog sveta, na kojima se raspravljalo o osnovnim pitanjima vere i crkvenog života. Sveti Oci, episkopi Crkve, na tim Saborima su branili pravoslanu veru od jeretičkih zabluda i lažnih učenja. Kad je prestalo spoljašnje gonjenje Crkve, onda su se pojavili unutrašnji neprijatelji vere, lažni

učitelji (zvani jeretici), koji su pokušavali da razore jedinu, svetu, sabornu i apostolsku Crkvu i punotu istine u njoj. Crkva je takve na Vaseljenskim saborima osudila. Pored tih sveopštih Sabora bilo je i Pomesnih sabora. Njih su sazivale pojedine pomesne Crkve. Odluke mnogih od tih Sabora kasnije su priznate na Vaseljenskim saborima kao opštevažee za celu Crkvu. Vaseljenski sabori su bili i ostali najviša vlast u Pravoslavnoj crkvi.

Koji je prvi Sabor u istoriji Crkve?

Prvi Sabor je sazvan još u apostolsko vreme u svetom gradu Jerusalimu (51. g.). On se zove Apostolski sabor. Na tom saboru, nadahnuti Duhom Svetim, Apostoli su doneli odluku da obrezanje nije obavezno za one koji iz mnogoboštva dolaze da se krste. Od njih se traži da se čuvaju samo od idolskih žrtava, od bluda, da ne jedu meso udavljenih životinja i životinjsku krv. Odluka Apostolskog sabora počinje rečima: "Izvoli se Duhu Svetome i nama..." To znači da je Crkve nepogrešiva samo onda kada je verna Duhu Svetome i kada saborno donosi svoje odluke.

Koliko je bilo Vaseljenskih sabora i koje su odluke doneli?

Bilo je sedam Vaseljenskih sabora, a Pomesnih mnogo više, i to do najnovijih vremena (odluke nekih od Pomesnih sabora, i ranijih i novijih, imaju vasseljenski značaj, samim tim što ih je cela Pravoslavna crkva prihvatila kao svoje). Na Prvom i Drugom vasseljenskom saboru, sazvanom u Nikeji (325) i Carigradu (381), Sveti Oci su boreći se protiv Arija i duhoboraca, sastavili sažeto Ispovedanje vere, zvano Simvol vere, koji i danas čitamo i pevamo na svakoj Sv. Liturgiji.

Na Trećem vasseljenskom saboru (431. g. u Efesu) Sveti Oci su posvedočili da je Presveta Deva Marija zaista Bogorodica, jer je Boga rodila u čovečanskom telu. Oni, zajedno sa svetim Apostolima i svima Svetima, ispovedaju jednog i istog Hrista, Sina Božijeg, Jedinorodnog, od Oca rođenog pre svih vekova, a od Duha Svetog i Presvete Deve u vremenu.

Ne Četvrtom (451), Petom (553) i Šestom vasseljenskom saboru (680) bogomudri oci brane od monofizita i monotelita i posvedočuju isto ono što i svi prethodni Sabori: da je Bogočovek, savršeni Bog i savršeni čovek, u dvema prirodama i sa dve volje i energije, božanskom i čovečanskom. To se vidi u Getsimanskoj grani, gde se hristos potresno moli: "Oče, ako je moguće da me mimoiđe Čaša ova"... Tu je došla do izraza i čovečanska volja u Hristu. Jer po svojoj volji čovek, prirodno, ne želi da umre.

Sedmi vasseljenski sabor (787) potvrđuje istu tu istinu o Gospodu Hristu i Njegovom ovaploćenju (učovečenju), ali ovoga puta kroz odbranu poštovanja svetih Ikona: prvo Njegove Ikone, pa onda i ostalih ikona: Bogorodice, Angela i svih Svetih. Ikonoborci su, naime, tvrdili da je poštovanje ikona – povratak u idolopoklonstvo. Međutim, Sveti Oci su objasnili i pokazali da se hrišćani ne klanjaju drvetu na kome su ikone naslikane. Oni preko ikone izražavaju svoje poštovanje i ljubav prema prvoliku, prema onome ko je na njima naslikan. Ikone su Evanđelje u bojama, veronauka za oči. Njima se osvećuje čovekovo oko i otkriva Lepota Božjeg lika. One su, i to je najvažnije, svedočanstvo da je Bog zaista postao čovek, da bi čovek mogao da se spase od đavola, greha i smrti i da, najzad, postane Bog po blagodati. Poštujući i celivajući svete ikone mi odajemo preko

njih poštovanje Hristu i Svetima u kojima obitava Bog. Tako na ikonama mi vidimo koliko je "Divan Bog u svetima svojim". Ikone su zastava Pravoslavne crkve, znak prepoznavanja među svim nepravoslavnim hrišćanima i verama. Zato oni koji ne poštuju svete Ikone, pokazuju da ne znaju duh Svetog pisma i da, skriveno ili javno, ne veruju da je Bog postao čovek. No ikone ne mogu i ne smeju biti slikane bilo kakko: one treba da budu slikane u duhu Evanđelja i saglasno mnogovekovnom iskustvu svetih ikonopisaca pravoslavne Crkve (potvrđenom i razrađenom u pravoslavnoj Vizantiji, u Srbiji Nemanjića, u pravoslavnoj Rusiji i drugde.).

Da li je bilo još Vaseljenskih sabora?

Mnogi prihvataju, i ne bez razloga, kao Vaseljenski i Sabor održan u Carigradu za vreme sv. Fotija, patrijarha carigradskog (867. g.) na kome je osuđeno zapadno lažno učenje, uneseno i u Simvol vere da Sveti Duh ishodi od Oca "i od Sina (Filiokve). Taj dodatak, docnije, postao je jedan od glavnih razloga da se Rimokatolička crkva odvojila od jedine, svete, saborne i apostolske Crkve pravoslavne.

Vaseljenskog karaktera su i odluke isihastičkog Sabora održanog takođe u Carigradu (1351. g.). Na tom Saboru je uzeto u zaštitu bogonadahnuo učenje Crkve o večnoj Tavorskoj svetlosti, tj. o večnim božanskim energijama, kojima je Trojičin Bog stvarno prisutan u istoriji sveta i čoveka. Štiteći pravu veru od jeretika varlamita, i svedočeći istinitost razlike između božanske suštine i božanske energije, Oci ovog Sabora, na čelu sa sv. Grigorijem Palamom, branili su celo Otkrivenje i vekovno blagodatno iskustvo Crkve kao i mogućnost stvarnog opštenja između Boga i čoveka. Kroz to su branili jedinu nadu za čoveka i mogućnost njegovog beskrajnog uzrastanja, večnom i nestvorenom blagodaću Božjom. Odluke ovog Sabora kao da su vrhunac i zaključak odluka svih dotadanih Vaseljenskim i Pomesnih sabora. One jasno otkrivaju večne temelje i večne horizonte stvorenom svetu i čoveku za nestvorenu lepotu u Crkvi, kao bogočovečanskoj i duhonosnoj radionici spasenja i oboženja i tavorskog preobraženja.

Zašto Crkva može biti samo jedna?

Jedinstvo Crkve neminovno sledi iz jedinstva Ličnosti Bogočoveka Hrista, kao njene Glave. Crkva je Telo Hristovo a ono može biti samo jedno i nedeljivo. Svi njeni članovi, obuhvaćeni jednom istom blagodaću Svetoga Duha kroz Svete Tajne i svete vrline u organsko jedinstvo, sačinjavaju jedno Telo, i ispovedaju jednu veru, koja ih zbližava međusobno i sa Presvetom Trojicom. Otuda je razdeljenje Crkve stvar nemoguća. Razdeljenje Crkve nikada nije bilo, niti ga može biti, a bivala su i bivaće odvajanja od Crkve. Od jedne jedine nerazdeljive Crkve Hristove u razna vremena odvojili su se i otpali razni jeretici i raskolnici, i time su prestali da budu članovi Crkve. Tako su najpre otpali gnostici, pa sledbenici jeretika Arija, pa duhoborci, pa monofiziti, pa ikonoborci, pa varlamiti, mesalianci i mnogi drugi.

Kad se odvojila Rimska patrijaršija od Pravoslavne crkve i zašto?

Do odvajanja Rimske patrijaršije od Pravoslavne crkve došlo je u XI veku (1054. g). Do tada je ne samo Istok nego i Zapad pripadao jedinoj, svetoj, sabornoj i apostolskoj Crkvi

Hristovoj. Razlog za odvajanje Rimskog patrijarhata je bilo uvođenje raznih novotarija na Zapadu u učenje nerazdružene Crkve (Filiokve, apsolutni papski primat i nepogrešivost pape, inkvizicija i indulgencije, tvorna blagodat, čistilište, ukidanje Epikleze (priziva Svetog Duha na Liturgiji, kasnije – uvođenje novih nepravoslavnih dogmata o Bogorodici, ukidanje posta itd.).

U XVI veku su se od Rimokatolicizma odvojili Protestanti, koji su se vremenom raspadali u brojne crkvene zajednice i sekte.

Jaz između Pravoslavlja i latinskog Zapada osobito se produbio posle dolaska krstaša na Istok, početkom XIII veka i osnivanja Latinskog carstva u Carigradu (1204. g.). Zapadni osvajači su mnoge svetinje na Istoku oskrnavili, čak su pogazili i naše Sveto Pričešće u Putiru, i tada se ohladila vekovna uzajamna bratska ljubav kao veza jedinstva.

Koji su bili glavni centri hrišćanske vaspeljene u toku prvog milenijuma istorije Crkve?

To su bile one pomesne Crkve koje su Apostoli osnovali. Najznačajnije među njima bile su sledeće: Jerusalimska i Aleksandrijska, Antiohijska i Rimska i Carigradska Apostolska stolica. Dugo vremena je Rimski episkop imao prvenstvo časti među svima ostalim Crkvama. No kada se Rimska patrijaršija odvojila, četiri nerazdvojive pravoslavne Patrijaršije rodile su nove pravoslavne pomesne Crkve. Od vremena cara Konstantina osobiti značaj je stekla Carigradska crkva, zato što je Carigrad bio prestonica velikog Romejsko-vizantijskog carstva. Carigrad je vremenom duhovno rodio i prosvetio svetlošću Evanđelja mnoge okolne narode, osobito slovenske.

Ko su bili sveta braća Kiril i Metodije?

Oni su bili slovenski učitelji i prosvetitelji. Uputio ih je Moravskom knezu Rastislavu sv. patrijarh Fotije carigradski da propovedaju Evanđelje Slovenima. Oni su stvorili slovensku azbuku i prevodili Evanđelje i druge Svete spise na slovenski jezik. Progonili su ih nemački latinski sveštenici koji su tvrdili da se Evanđelje može propovedati samo na jevrejskom, grčkom i latinskom. Njihovi proterani učenici su osnovali u Ohridu duhovni centar i školu, odakle se proširila hrišćanska prosveta na sve slovenske narode. Najznačajniji učenici Sv. braće bili su takozvani Petočislenci: sv. Kliment Ohridski i Naum, Sava, Gorazd i Angelarije.

Kad su Srbi primili veru pravoslavnu?

Primili su je za vreme kneza Mutimira (867. g.). Za vreme kneza Mutimira je bilo prvo pokrštavanje Srba. Potom su veliki prosvetiteljski uticaj na Srbe izvršili sv. Kirilo i Metodije i njihovi učenici. Prvi mučenik iz našeg roda bio je sv. kralj Jovan Vladimir čije mošti počivaju u Elbasanu (Albanija).

Ko je produžio delo Sv. braće i njihovih učenika?

Njihovo delo su produžili trojica neustrašivih pustinjaka: prepodobni Jovan Rilski, Gavriilo Lesnovski, Prohor Pčinjski, a posle njih i prepodobni Joakim Osogovski. Oni su

svojim delom i životom utvrđivali veru pravoslavnu kako kod Srba i Bugara, tako i kod drugih balkanskih plemena.

Ko su monasi i kakva je bila njihova uloga u istoriji Crkve?

Monasi su ljudi koji se odriču svega prolaznoga radi Hrista i Carstva nebeskoga i trude se da budu verni Hristu do smrti. Prvi devstvenici i zaštitnici devstvenika bili su sv. Jovan Krstitelj, Presveta Deva Marija, sv. Evangelist Jovan i Apostol Pavle. Devstvenika je bilo uvek u Crkvi. Oni su davali i daju zavet poslušnosti, devstvenosti i siromaštva. Veliki broj devstvenika i devstvenica (monaha i monahinja, kaluđera i kaluđerica), pojavio se u IV veku, prvo na Istoku, a onda po svima krajevima do kojih je bilo doprlo Hrišćanstvo. Čuveni su bili monaški centri u Egipatskoj pustinji, u Palestini, na Sinaju, u južnoj Italiji, Galiji (današnja Francuska). Iz tih centara su se oni širili na Istoku do Indije, na Zapadu do Britanskih ostrva, na severu do Ledenog mora. Iz njih su izašli veliki Učitelji i Prosvetitelji Crkve: Prepodobni Antonije i Pahomije Veliki, sv. Frumentije prosvetitelj Etiopije, sv. Nina prosvetiteljka Gruzije, sv. Alban prosvetitelj Britanije, sv. Martin Turonski zaštitnik Francuske, sv. Kirilo i Metodije prosvetitelji Slovena i mnogi drugi.

Šta je Sveta Gora?

Sveta Gora je poluostrvo u današnjoj Grčkoj, gde više od hiljadu godina žive monasi isposnici, u zajedničkim opštežićima i usamljeničkim kolibama. Ona se naziva i "Vrt Bogorodice": po predanju ovo mesto je blagoslovljena sama Bogorodica da na njemu žive slični njoj devstvenici. Sveta Gora je ognjište vrlina i podviga i neugasivi svetionik vere pravoslavne. Prvi veliki pustinjač u Svetoj Gori bio je prepodobni Petar Atonski, a prvi osnivač opštežiteljnog manastira Velike Lavre – prepodobni Atanasije Atonski. Posle tog manastira, na Svetoj Gori je niklo još dvadeset velikih manastira, među kojima pored grčkih postoje i gruzijski, ruski, srpski, bugarski i rumunski manastiri. U njima su se podvizavali ljudi raznih narodnosti, od kojih su mnogi docnije postajali Apostoli i prosvetitelji svojih naroda (Prepodobni Georgije i Jovan, osnivači Iverskog manastira – Gruzina, Antonije i Teodosije Pečerski – Rusa, sveti Simeon i Sava – Srba, prepodobni Nikodim Tismanski – Rumuna, u novije vreme ravnoapostolni Kosma Etolski – Grka itd.).

Ko su Isihasti (Tihovatelji)?

To su revnitelji vere koji su se trudili i koji se trude da ispune evanđelsku zaposvest: "Molite se neprestano". Novozavetni isihasti (molitveni tihovatelji) smatraju za svog prvog učitelja starozavetnog Proroka Iliju. Kao propovednik neprestane molitve u Novom zavetu naročito se istakao Apostol Pavle. On govori o molitvi u svim vidovima, ali posebno i o neprestanom prizivanju Imena Isusova, pred kojim ima da se pokloni svako koleno i na nebu i na zemlji (Filipljanima, glava 2, stih 10). Od tog vremena pa kroz svu istoriju Crkve bilo je hrišćana koji su se trudili da sve svoje brige saberu u jednu jedinu brigu: kako će ugoditi Gospodu i neprestano živeti zajedno sa njim. Vrhunac toga truda je postizanje neprestane molitve, saglasno rečima sv. Grigorija

Bogoslova: "Bogu se treba više moliti nego disati". A taj sveti posao je umetnost nad umetnostima, i zahteva najpre ispunjavanje svih zapovesti Božjih. Takvih svetih molitvenika je bilo osobito među pustinjacima u Egiptu, na Sinaju, u Palestini, u Svetoj Gori, ali i među najprostijim vernicima u svetu. Veliki propovednik isihazma je bio sv. Jovan Lestvičnik (VII vek); čuveni molitveni tihovatelj u XI veku je bio prepodobni Simeon Novi Bogoslov. Naročito su postali poznati isihasti XVI veka, među kojima su najčuveniji prepodobni Grigorije Sinait i sv. Grigorije Palama. U to vreme su mnogi isihasti, učenici ove dvojice, živeli i podvizavali se i u Srbiji (prepodobni Romilo Ravanički, prepodobni Grigorije Gornjački i mnogi drugi znani i neznani isposnici i molitvenici, zvani "Sinaiti"). Veliki isihasta prošlog veka bio je prepodobni Serafim Sarovski. Kao pravi isihasti po načinu života su bili kod nas u naše vreme prepodobna Stefanida sa Kosova, o. Georgije Svetogorac, rodom iz Hercegovine, o. Justin Čeljski. Najomiljenija molitva isihasta svih vremena bila je molitva Gospodu Isusu: "Gospode Isuse Hriste, Sine Božiji, pomiluj me grešnoga (grešnu)". Ona se zove i "molitva uma" ili "molitva srca", jer se neprestano ponavlja u umu i u srcu. Prepodobni Jovan Lestvičnik savetuje: "Neprestano pominjanje i misao na Isusa neka se sjedini sa tvojim disanjem i onda ćeš jasno osetiti korist od molitvenog tihovanja". Divne pouke o molitvi Gospodu Isusu sadrži knjiga "Kazivanja jednog bogotražitelja svome duhovnom ocu".

Ko je bio prvi arhiepiskop i najveći prosvetitelj srpski?

To je bio Sveti Sava, sin velikog župana Srbije, Simeona Nemanje. Pre monašenja Sveti Sava se zvao Rastko Nemanjić. Kao mladić pobegao je u Svetu Goru i postao monah svetogorac sa imenom Sava. Mnogo se molio i učio od svetogorskih kaluđera mudrost duhovnu i revnost apostolsku. Zato ga je Bog udostojio da postane duhovni Otac i prosvetitelj svih Srba i prvi poglavar Pravoslavne crkve u Srbiji.

Ko je bio Stefan Nemanja?

Nemanja je osnivač ujedinjene Srpske države. Pred kraj života svog, on se odrekao prestola i krune, zamonašio se, dobivši ime Simeon, i zatim povukao u Svetu Goru kod sina monaha Save. On je podigao manastir Studenicu, a potom u Svetoj Gori sa Svetim Savom – manastir Hilandar. Hilandar je u Srednjem veku bio najviša duhovna škola i rasadnik velikih svetitelja i prosvetitelja srpskih, književnika, umetnika, prevodilaca i prepisivača.

Posle smrti prepodobnog Simeona (1200. g.) iz njegovih moštiju (netruležnog tela) poteklo je sveto miro (mirisno ulje), zato se on naziva prepodobni Simeon Mirotočivi. Njegovo telo je Sveti Sava preneo iz Hilandara u Studenicu i nad njim izmirio zavađenu braću kralja Stefana Prvovenčanog i Vukana. Sveti Simeon i Sava su rodonačelnici sveterodne dinastije Nemanjića koja je sve zemlje srpske prinela jednom zauvek Hristu Bogu na dar i ukrasila ih divnim manastirima i veličanstvenim hramovima.

Gde je umro Sveti Sava?

Posle drugog poklonjenja Svetim mestima i Grobu Gospodnjem u Jerusalimu, Sveti Sava je posetio bugarskog cara u gradu Trnovu. Pomogao je pravoslavnim Bugarima

da obnove svoju Patrijaršiju. Umro je tu u Trnovu 12. januara (po nekima 13. ili 14. januara) 1236. godine. Naslednik Svetog Save, arhiepiskop Arsenije Sremac, i srpski kralj Vladislav, preneli su telo Svetog Save iz Bugarske u Srbiju, i sahranili ga u manastiru Mileševi. Vidi se da je Sveti Sava vodio duhovnu brigu, kao pravi Apostol Hristov, i o drugim narodima i Crkvama, ne samo o Srpskoj crkvi i narodu. Zato ga sa pravom svi pravoslavni poštuju kao ravnoapostolskog Učitelja i Prosvetitelja.

Šta je bilo sa moštima Svetog Save?

Turčin Sinan-paša, ljutit na Srbe koji su se digli na ustanak protiv Turaka, naredio je da se čudotvorne mošti Svetog Save prenesu iz manastira Mileševa u Beograd i da se spale na Vračaru. To je bilo 1594. godine. Na Vračaru, mestu spaljivanja moštiju Svetog Save, u njegov spomen podignut je mali hram. Na istom mestu započet je i novi veličanstveni hram Svetom Savi na čast a Bogu na slavu, koji još čeka na dovršenje. Ove nedovršene zidine zjapile su kao zid plača Srbije pravoslavne, ali to su i nerazorivi temelji naše nade za buduća lepša pokolenja. Ovo mesto je sveto, jer ono čuva pepeo od spaljenih moštiju Svetog Save.

Kada je osnovana prva Srpska patrijaršija?

Osnovana je 1364. godine. Car Dušan je sazvaio u Skoplju, tadanjoj prestonici Srpske carevine, sabor svih srpskih episkopa. Na tom Saboru Srpska arhiepiskopija je podignuta na stepen Patrijaršije. Prvi srpski patrijarh je bio sveti Joanikije. Njegove svete mošti se nalaze u manastiru Pečke patrijaršije.

Šta je to Kosovski zavet?

U bitki na Kosovu protiv Turaka (1389. g.) velikomučenik car Lazar, zajedno sa svojom hristoljubivom vojskom, opredelio se za Carstvo nebesko, umesto prolaznog zemaljskog carstva. "Umrino sa Hristom, da bismo večno živeli", poručuje on svojim vojnicima. Jer "zemaljsko je za malena carstvo, a nebesko uvek i doveka". To kosovsko opredeljenje i taj Zavet, to je savez koji je Srpski narod sklopio sa Bogom – i zapečatio ga mučeničkom krvlju. Na Kosovu je Srpski narod glasao dušom svojom za Carstvo nebesko, i to je bilo i ostalo njegovo jedino pravo opredeljenje. Odonnda svi Srbi verni tom Zavetu, postaju narod Božiji – Hristov novozavetni narod, nebeska Srbija, sastavni deo Novog Izraila Božijega.

Ko su bili Novomučenici?

To su svi oni mnogobrojni hrišćani koji su u vreme Turskog ropstva od pada Carigrada (1453. g.) prolili svoju mečeničku krv za Hrista Gospoda i Njegovo Carstvo nebesko. Mnogo je bilo takvih Novomučenika i među pravoslavnim Srbima. Najpoznatiji među njima su: sv. Đorđe Kratovac, sv. Zlata Meglenska, sv. Iguman Paisije i Đakon Avakum. Ova poslednja dvojica, zajedno sa drugim mučenicima, nabijeni su na kolac kod Stambol-kapije u Beogradu (1814. g.).

Zašto je sveti mučenik Avkakum beogradski pevao – idući na gubilište ovu pesmu:
“Nema lepše vere od hrišćanske
Srb je Hristov – raduje se smrti!”

Zato što se pravoslavni hrišćani ne plaše smrti. Oni veruju da je Hristos vaskrsao i da je duša verom besmrtna, tako da mučitelji mogu ubiti samo telo, ali ne i dušu. Ako neko junački umre za Hrista i veru pravoslavnu, Hristos mu ovenčava dušu mučeničkim vencem u Carstvu nebeskom, pripremajući i njegovom telu vaskrsenje i život večni. Takvu neustrašivu veru imali su i prvomučenik arhiđakon Stefan i srpski car Lazar i njegovi vitezovi u bitki na Kosovu, kao i drugi bezbrojni junaci vere širom celoga sveta, do danas. Pisma Đakona Avakuma je pesma svih pravih hrišćana svih vremena, do kraja veka i sveta.

Ko su bili Koljivari (Dobrotoljupci)?

To je bio duhovni preporoditeljski pokret, nastao u Svetoj Gori Atonskoj, kao sveti izdanak svetih monaha isihasta. ovaj pokret se pojavio krajem XVIII i početkom XIX veka. Na čelu ovog pokreta su bili sv. Makarije Korintski, prepodobni Nikodim Svetogorac, prepodobni Atanasije Paroski i dr. Oni su tražili vernost Svetom Predanju Crkve, obnovu duhovnog života, povratak Svetim Ocima. Zahtevali su, saglasno vekovnoj praksi Crkve, da se narod češće pričešćuje Telom i Krvlju Hristovom, ne samo jednom ili četiri puta godišnje, kako se to, nažalost, još tada bilo odomaćilo među pravoslavnim hrišćanima. Sv. Nikodim Svetogorac je objavio po prvi put knjigu “Dobrotoljublje” u kojoj su sabrani najodabraniji duhovni tekstovi Svetih Otaca i podvižnika Crkve. u njima nam se otkrivaju najdublje tajne duhovnog i molitvenog života i ukazuje na pravi put duhovnog usavršavanja, oslobađanjem od strasti i sticanjem svetih vrлина. Prepodobni Paisije Veličkovski, i sam jedno vreme svetogorac, preveo je “Dobrotoljublje” i na slovenski jezik. Posle odlaska sa Svete Gore prepodobni Paisije je okupio oko sebe u manastiru Njamcu (Rumunija) hiljadu monaha. Tako je ovaj pokret izvršio veliki duhovni uticaj na pravoslavne Rumune, a preko učenika Paisijevih i “Dobrotoljublja” i na celu pravoslavnu Rusiju prošlog veka. Koljivari su uneli u pravoslavni narod i mnoga druga dela Svetih Otaca.

Koljivare su tako nazvali njihovi protivnici po koljivima za mrtve, jer su se oni strogo držali drevnog crkvenog pravila da se parastosi za mrtve mogu vršiti samo subotom, a ne i nedeljom, koja je Dan radosti i Vaskrsenja Hristovog. Hrišćani svake nedelje svedoče Svetom Liturgijom i svojom zajedničkom radošću, Hristovo Vaskrsenje i ta radost Praznika nad praznicima ne sme biti ničim pomračena. Inače, ako toga dana hrišćani tuguju, kako će svet poverovati da je Hristos zaista vaskrsao? A hrišćani su, još od vremena žena Mironosica, do kraja veka i sveta, pre svega i iznad svega – svedoci Vaskrsenja Hristovog. Jer po rečima svetog Apostola Pavla: “Ako Hristos ne vaskrse, uzaludna je propoved naša, uzaludna i vera naša”.

Prepodobni Serafim Sarovski, veliko svetilo Crkve pravoslavne u Rusiji prošlog veka, koji posredno pripada istom ovom preporoditeljskom pokretu, ispunjen Duhom Svetim i vaskrsnom radošću, imao je samo jedan pozdrav za sve svoje posetioce, u svako doba dana i noći: “Hristos voskrese, radosti moja”!

Kakvo je stanje u Srpskoj crkvi posle Kosovske bitke?

Posle Kosovske bitke stanje srpskog naroda i Crkve je veoma teško, kao i kod ostalih balkanskih pravoslavnih naroda. No, i pored tih teškoća došlo je do divnog preporoda u Srbiji svetih vladara iz doma Lazarevića i Brankovića, tragičnih naslednika dinastije Nemanjića. Posle pada Despotovine (1459) Srpska crkva je potpala pod Ohridsku ariepiskopiju na čelu koje su bili Grci i Fanara. Tek je patrijarh Makarije Sokolović (brat velikog vezira Mehmeda Sokolovića) uspeo da obnovi nezavisnost Pečke patrijaršije (1557. g.). Tada je Pečka patrijaršija sjedinila duhovno sve pravoslavne Srbe od Skoplja i Crne Gore do Vojvodine, Slavonije, Hrvatske i Dalmacije. Kasnije su Srbi, pod Austrijom, posle velikih seoba, imali Karlovačku mitropoliju, a Srbi pod Turskom pečkog patrijarha. Pošto su Srbi bili nepokorni i dizali ustanke, Turci su ukinuli Pečku patrijaršiju (1766. g.). Srpska crkva je ušla tada ponovo u sastav Carigradske patrijaršije, osim Crnogorskog mitropolita i Karlovačke mitropolije. To stanje je trajalo u Srbiji sve do oslobođenja od Turaka pod Karađorđem i knezom Milošem Obrenovićem.

Kada je ponovo vaspostavljena Srpska patrijaršija?

Obnovljena je godine 1920. kada su se u okviru jugoslovenske države ujedinile sve raskomadane oblasti Pravoslavne srpske Crkve. Prvi patrijarh obnovljene Srpske patrijaršije postao je Mitropolit Srbije Dimitrije. Njega je nasledio patrijarh Varnava. Posle njega je došao patrijarh Gavriilo, koga su u toku rata zatvorili Nemci, a kraj rata je dočekao u zloglasnom logoru Dahau, zajedno sa Srpskim Zlatoustom Vladikom Nikolajem. Patrijarha Gavriila je nasledio (1950. g.) patrijarh Vikentije, Vikentija German (1958), a Germana patrijarh Pavle 1990.

Otkud Krsna slava kod Srba i koji je njen smisao?

Neki misle da je Krsna slava kod Srba nastala iz staroslovenskog poštovanja predaka. Drugi vezuju njen nastanak za dan krštenja pojedinca ili porodica: Svetitelja toga dana oni su uzimali za svoga zaštitnika.

Ne previđajući važnost poštovanja predaka i dana krštenja mi danas jasno znamo da je Slava kod Srba izrasla iz Sv. Liturgije i svetogorskog običaja blagosiljanja Hleba (artosa) na hramovne praznike. Kao i mnogo šta drugo i Slavu nam je podarila Sveta Gora preko Svetog Save i njegovih naslednika. Kao što na Sv. Liturgiji prinosimo Bogu hleb i vino, tako i na Slavi. Ona je prinošenje Bogu na dar slavskog kolača, vina, žita i sveće. Kao što je Liturgija lomljenje Hleba radi pričešća vernih, tako se lomi i slavski kolač, preliva vinom pa se onda celiva. Pri celivanju sveštenik izgovar reči: Hristos posredi nas! a članovi svečari odgovaraju: Jeste i biće. Tako nas slavski kolač podseća na večno Hristovo prisustvo među nama i na Sv. Pričešće Njime kao Hlebom života.

U slavu Božju se takođe prinose slavsko žito i sveća, kao i u čast proslavljanog svetitelja, uz to i za blaženi pokoj naših u veri usnulih predaka. Tako preko slavskog kolača, žita, vina i sveće postajemo jedno i zajedno preci i potomci, živi i mrtvi, u Hristu

Isusu. Zato je za pravoslavne Srbe Slava tako važna. Narod dobro zna da gde se ugasi slavska sveća, tu se gasi dom, nestaje i sveto pamćenje, lično i porodično i narodno. A bez njega niti je čovek više čovek, niti porodica – sveta porodica. Samo slavljenjem Slave srpski narod je pravi – večni Božiji narod.

PRAVOSLAVNA CRKVA DANAS

[sadržaj](#)

Pored Srpske crkve, koje još pomesne Pravoslavne crkve postoje danas u svetu?

Jedina, sveta, saborna (katoličanska) i apostolska Crkva pravoslavna, pristuna je danas na svim kontinentima i svojim prisustvom i apostolskim radom svedoči Evanđelje svima narodima, ispunjavajući time Hristovu zapovest: “Idite i naučite sve narode, krsteći ih u ime Oca i Sina i Svetoga Duha...”

Pored Srpske crkve, danas postoje u svetu još i ove pomesne Pravoslavne crkve i patrijaršije: Carigradska, Aleksandrijska, Antiohijska, Jerusalimska, Ruska, Bugarska, Rumunska, Gruzinska, Kiparska, Albanska, Čehoslovačka, Poljska, Finska, Japanska. Milioni i milioni pravoslavnih vernika koji njima pripadaju veruju u istoga Boga Oca, Sina i Duha Svetoga, krštavaju se onako kako veruju, trude se da žive onako kako se krštavaju; pričešćuju se Tela i Krvi Hristove na istoj Tajnoj večeri sa Apostolima, mučenicima i svetima svih vremena, jer “Isus Hristos je isti, juče, danas i doveka”. (Poslanica Jevrejima, glava 13, stih 8). Svi su oni članovi jednog istog Tela Bogočoveka Hrista, predstavljaju jedan isti izabrani Narod Božiji. U tom izabranom Narodu Božijem nema i ne sme biti “Jevrejina ni Jelina, roba ni slobodnjaka, muškog ni ženskog, jer smo svi mi jedno u Isusu Hristu” (Poslanica Galatima, glava 3, stih 28).

Šta je to pravoslavna Dijaspورا?

Reč “dijaspora” znači “rasejanje”. Pravoslavnu dijasporu (rasejanje) sačinjavaju oni pravoslavni vernici koji su rasejani, bliže ili dalje od svojih matičnih Crkava, po celome svetu. Najbrojnija pravoslavna dijaspora se nalazi danas na američkom kontinentu (oko šest miliona pravoslavnih hrišćana). Brojna je dijaspora u zemljama Zapadne Evrope, Kanade, Afrike, Azije i Australije. Među pravoslavcima u dijaspori najbrojniji su oni ruskog, grčkog i srpskog porekla. Srpska crkva ima svoje eparhije, van granica naše zemlje, u Rumuniji i Mađarskoj, Zapadnoj Evropi, Americi i Australiji; ima po jednu parohiju čak i u Africi (Johanesburg) i na Novom Zelandu.

Prisustvo pravoslavne dijaspore utiče blagotvorno i na narode među kojima i sa kojima pravoslavni zajednički žive. Tako danas imamo mnoge Nemce, Francuze, Engleze, Amerikance i dr. koji su prigrlili drevnu i večno novu veru svojih praotaca; jer i oni su nekad bili pravoslavni, u granicama Zapadne crkve, sve do XI veka. Tako, primajući Pravoslavlje, oni se u stvari samo vraćaju sebi samima, svojoj hiljadugodišnjoj pravoslavnoj prošlosti, koja je docnije bila zamračena nepravoslavnim nanosima.

Koja je danas misija Pravoslavne crkve u svetu?

Misija Crkve u savremenom svetu je istovetna sa njenom iskonskom misijom. Crkva je pozvana i danas kao i uvek, da čuva čistu i neiskvarenu veru Božijih Proroka, Apostola i Svetaca; da svedoči njenu Punoću Istine pred onima koji su, iz raznih razloga, tu Punoću vere izgubili u manjem ili većem stepenu; da ide među sve narode i sve rase, krštavajući ih u ime Oca, Sina i Svetoga Duha, i učeći ih da drže sve ono što je Gospod zapovedio ljudima.

Da li je Pravoslavna crkva – misionarska Crkva?

Crkva Hristova je misionarska po svojoj prirodi. Kad bi prestala da bude misionarska, ona bi prestala da bude Crkva; bila bi samo po imenu živa, a u stvari bi bila mrtva (otkrivenje Jovanovo, glava 3, stih 1). Prizivanje i poslanje Crkve je da stalno poziva na pokajanje sve one ljude i narode koji su već primili Hristovu veru da bi bili “so zemlji” i “svetlost svetu”. To je njena unutarnja misija, koja ne sme nikad da prestane. Jer po rečima samoga hrista, ako so obljutavi, čime će se zemlja, tj. ljudi – osoliti? Hristos poziva sve hrišćane svih vremena: “Tako da zasija svetlost vaša pred ljudima, da bi videli vaša dobra dela i proslavili Oca vašega koji je na nebesima” (Evandjelje po Mateju, glava 5, stih 16).

Ostvarujući tu svoju unutarnju misiju, Crkva polaže sigurne temelje i svojoj spoljašnjoj misiji, bez koje je takođe Crkva nezamisliva. Tu svoju spoljašnju misiju Crkva ostvaruju danas svojim blagodatnim prisustvom u svetu, svojom dijasporom i svojom propovedničkom delatnošću među svima narodima, koje još uvek nije prosvetlila svetlost Hristovog Evandjelja.

Da li Pravoslavna crkva ima danas svoje misionare među nekrštenim narodima?

Velika je bila misionarska delatnost Crkve Hristove u prvih deset vekova njene istorije; ništa manja nije ni njena propovednička delatnost u ovom drugom milenijumu. Veliku apostolsku revnost u srednjem veku pokazala je Vizantijska crkva. Rezultat te revnosti bilo je, između ostalog, pokrštavanje slovenskih naroda. U novija vremena tu apostolsku ulogu preuzela je pravoslavna Rusija. Ona je dala velike Prosvetitelje. Da pomenemo najpre sv. Stefana Permskog prosvetitelja Permske zemlje, zarasle u korov neznaboštva (XIV vek). U približno isto vreme su propovedali pravoslavlje u Finskoj prepodobni Sergije i German, osnivači Valaamskog manastira (Pravoslavna finska crkva ih ima za svoje zaštitnike). U poslednjih nekoliko vekova Ruska crkva je imala svoje misionare u Sibiru i Kini, među Eskimima (Aleutima) na dalekom severu, i u Japanu. Najpoznatiji propovednici Evandjelja iz ovog vremena su bili sv. Nikolaj Kasatkin, prosvetitelj Japana i osnivač Japanske crkve, i prepodobni German Alaskinski, koji je živeo i propovedao među dalekim Aleutima (XIX v.). Prepodobni German je proglašen za prosvetitelja Aljaske i Amerike (1970. g.).

Između dva rata je i Srpska crkva imala svoju misiju u Čehoslovačkoj, na čelu sa Mitropolitom Josifom i Ocem Justinom (Popovićem). Rezultat tog misionarskog rada je današnja Pravoslavna crkva u Čehoslovačkoj.

Crkva pravoslavna ima i danas svoje Misije i misionare u Koreji, kao i u Africi – u Ugandi, Keniji, Zairu, među narodima crne boje. Na tom blagoslovenom poslu se

naročito trude Grčka Crkva i Aleksandrijska patrijaršija, pod čiju duhovnu vlast pripada Afrički kontinent.

Svi pravoslavni hrišćani su dužni da revnuju i da propovedaju Ime Hristovo, svuda i na svakom mestu, rečju, delom i životom. Ako svi nisu u stanju da idu u daleke zemlje da propovedaju Hrista onima koji ga nisu upoznali, za jedno su svi sposobni: da se svakodnevno mole Bogu za sve one koje je Bog odabrao da pronose slavu Imena Njegovog među one narode, koji su još u tami neznanja i čekaju da ih obasja svetlost Evanđelja Hristovog.

MOLITVENI ŽIVOT CRKVE I POSLEDNJI DAN

[sadržaj](#)

Šta je molitva?

Molitva je sadržaj života i sav život svih svetih Anđela na nebu, i svih Svetitelja, pravednika i hrišćana uopšte na zemlji. Ona je srce svih vrlina, najpre vere. Bez molitve nema prave ljubavi prema Bogu, nema ni prave ljubavi među ljudima. Bez molitve nema pravog bogopoznanja i razumevanja svetih tajni vere pravoslavne, bez nje ne može biti ni pravog poznanja sveta u kome živimo, ni ljudi sa kojima opštimo. Zato je sav život Crkve neprekidna molitva, neprekidno služenje Bogu, neprekidno bogosluženje. Sve istine vere koje smo dosad izložili otkrivaju se samo molitvenom umu i čistom srcu. Ko sa molitvom ne pristupa tajni Boga, tajni ovog Božijeg sveta i tajni života, ništa neće razumeti. Jer samo molitva otvara oči uma i samo se preko nje zadobija od Boga svetlost bogopoznanja. Zato nam sveti Apostol Pavle i poručuje: "Molite se neprestano".

Šta je pravoslavno bogosluženje?

Bogosluženje to je Sveto Evanđelje i usmeno Predanje pravoslavno – prepevano u čudesne i životvorne pesme. Celi godišnji krug Crkva je osvetila i ispunila bogosluženjem i Praznicima. Praznujući Praznike i Svetitelje mi molitveno i stvarno doživljavamo njihovu blagodat i njihove svete vrline. Vera i život po Bogu najbolje se uče kroz bogosluženje. Sveto pismo se najbolje razume kad mu se pristupa sa molitvom i u okvirima bogosluženja.

Koja su stalna svakidašnja crkvena bogosluženja?

Svakidašnja crkvena bogosluženja jesu: Deveti čas, Večernje, Povečerje, Polunoćnica, Jutrenje zajedno sa prvim časom, Treći čas i Šesti čas.

Koje je najvažnije bogosluženje Crkve?

Najvažnije bogosluženje jeste Sveta Liturgija. Ona je srce i vrhunac svih bogosluženja i svih Svetih Tajni Crkve. Iz nje sve izvire i njoj se sve vraća. Jer ona izobrazava

domostroj spasenja Božjeg i daruje nam samoga Gospoda, kroz Pričešće Telom i Krvlju Njegovom. Liturgija se služi svake nedelje kao dana Vaskrsenja Hristovog, na sve velike Praznike, Hristove, Bogorodične i Svetiteljske, a može da se služi (i služi se, osobito u manastirima) i svakoga dana. Liturgiju koju služimo u toku cele godine napisao je sv. Jovan Zlatousti. Postoji i Liturgija sv. Vasilija Velikog (služi se deset puta godišnje) i Liturgija Pređeosvećenih darova (služi se samo u toku velikog Uskršnjeg posta). Na Liturgiji treba da učestvuju i da pevaju svi prisutni hrišćani.

Koje Praznike hrišćani praznuju?

Pravoslavni hrišćani praznuju Praznike koji su posvećeni stvarnim događajima u istoriji spasenja. Oni proslavljaju čudesna zbivanja vezana za Ličnost i život Gospoda Hrista, vrše spomen Arhangela i Angela, Presvete Bogorodice i svih Svetih koji su svojim delima i životom Boga proslavili. Otuda postoje Gospodnji, Bogorodični i Svetiteljski praznici.

Šta je lično molitveno pravilo?

Pored zajedničkih bogoslužjenja i Praznika, na kojima učestvuju svi pravoslavni hrišćani, postoji i lično molitveno pravilo svakog pojedinca. To molitveno pravilo se sastoji od Jutarnjih molitava, koje svaki hrišćanin treba da čita pošto ustane, i od Večernjih molitava, koje se čitaju pre spavanja. Tako hrišćaninov dan počinje molitvom i završava se molitvom; tako on samog sebe i sav život svoj prinosi Hristu Bogu. Te molitve se nalaze u "Pravoslavnom molitveniku". U "Pravoslavnom molitveniku" se nalazi i Molitveno pravilo koje svaki hrišćanin treba da pročite pre i posle Svetog Pričešća. Tu su i druge molitve i Akatisti koje revnosniji hrišćani čitaju u toku dana. U pobožnim srpskim porodicama ovo domaće molitveno pravilo čitalo se i čita zajednički, uz učešće roditelja i dece. Tako se dom hrišćaninov pretvara u "domaću crkvu".

Bez čega se ne može zamisliti dom pravoslavnog hrišćanina?

Pravoslavni dom je nezamisliv bez kandila, koje treba da gori obavezno uoči nedelje i Praznika; nezamisliv je i bez svetih Ikona. Dom bez ikona je slep, bezličan, bez prozora ka nebu. Svaki dom treba da ima najmanje tri ikone: Hrista Spasitelja, Majke Božije i ikonu svoje Slave.

Bez čega je još nezamisliv istinski pravoslavni dom? – Nezamisliv je bez najsvetije Knjige – Svetog pisma i bez "Pravoslavnog molitvenika". Sveto pismo je jedini pravi temelj hrišćanskih domova, jer ono je – Reč Božija, Hleb života. Zato ga treba svakodnevno čitati i iz njega se učiti volji Božijoj i svetim vrlinama, koje ispunjavaju duše i domove verom, nadom i uzajamnom ljubavlju.

Šta su "Žitija Svetih"?

Po rečima bogomudrog Oca Justina, pisca i prevodioca Žitija Svetih na srpski, Žitija Svetih nisu drugo do život Gospoda Hrista, ponovljen u svakom svetitelju, u većoj ili manjoj meri, u ovom ili onom obliku. To je život Gospoda Hrista produžen kroz

svetitelje. Žitija su produžetak Svetog pisma i Dela Apostolskih. U njima je isto Evanđelje, isti život, ista istina, ista ljubav, ista vera, ista "Sila sa visine", isti Bog i Gospod. U njima su na konkretnim primerima pokazani sigurni putevi spasenja, preobraženja i svi načini na koje ljudska priroda savlađuje raznovrsne strasti i grehe. Zato, pored Svetog pisma i Pravoslavnog molitvenika, pravoslavni hrišćani treba osobito da proučavaju Žitija Svetih i da se trude da se na njih ugledaju (Pored 12 tomova Žitija Svetih o. Justina Popovića, postoje na srpskom i sažeta Žitija Svetih Vladike Nikolaja, pod nazivom "Ohridski prolog").

Otkud post i čemu on služi?

Hrišćanski post vodi poreklo od Gospoda Hrista. Gospod je i sam postio četrdeset dana, pre nego što je počeo da propoveda svoju nauku, kao što je postio pre njega i Prorok Mojsej i drugi Proroci. Postili su i Apostoli i svi pravoslavni hrišćani kroz vekove. "Post je sve Svete rukovodio u životu po Bogu", kaže sv. Vasilije Veliki. Prva zapovest Božija u Raju bila je zapovest o postu, tj. o uzdržanju. Otuda je i prvi čovekov greh bio greh protiv posta. Kao što u grehu učestvuje i duša i telo, potrebno je da i u vrlini i oslobođenju od greha učestvuju oboje. Cilj posta je očišćenje tela, jačanje volje, uzdizanje duše. Posteci, hrišćani se sećaju neprestano Hristovih stradanja za njihovo spasenje. Pravi post ima dve strane, telesnu i duhovnu. Sastoji se u uzdržavanju od mrsne hrane i preizobilnih jela, ali prvenstveno u uzdržavanju od rđavih misli, želja i dela. Post umnožava ljubav i molitvu i spremnost na vršenje svih evanđelskih vrlina. Duša ima dva krila kojima leti nebu: post i molitvu. On je lek za duševne i telesne bolesti i od svakog demonskog dejstva. Sam Spasitelj je rekao: "Ovaj rod se izgoni samo postom i molitvom". Njim se duša i telo pripremaju da postanu hram Duha Svetoga. Isitnski duhovni život je nazamisliv bez posta.

Postoje višednevni postovi (Uskršnji, Petrovski, Gospojinski – uoči Velike Gospojine i Božićni) i jednodnevni (svake srede i petka sem razrešenih sedmica, Krstovdan uoči Bogojavljenja, Usekovanje glave sv. Jovana Preteče, Vozdviženije Časnog krsta 14 septembra).

Zašto se Očenaš naziva Molitvom Gospodnjom?

Naziva se Molitvom Gospodnjom zato što je sam Gospod naučio Apostole da se njome mole. Gospod je u njoj, na tajanstven način, sažeo svu veru i sve molitve. Zato sa Očenašem treba ustajati i legati, živeti i umirati.

Molitva Gospodnja

Oče naš koji si na nebesima,
da je sveto Ime Tvoje,
da dođe Carstvo Tvoje,
da bude volja Tvoja i na zemlji kao i na nebu;
Hleb naš nasušni daj nam danas;
i oprosti nam dugove naše kao što i mi
oprašamo dužnicima svojim;

i ne uvedi nas u iskušenje,
no izbavi nas od Nečastivoga.
Jer je Tvoje Carstvo i sila i slava Oca i
Sina i Svetoga Duha, sada i stalno i u
vekovе vekova. Amin. (ovaj završetak u crkvi govori samo sveštenik).

Šta znači “Hleb nasušni”, ili tačnije – “nasušni”?

Sveti Kiprijan pod njim podrazumeva Hleb “nadsuštinski”, tj. najsuštinskiji za hrišćane, Hleb bez koga im nema večnog života. To znači, da se ovde prvenstveno misli na Sv. Pričešće tj. na Telo Hristovo, kao Hleb života. Znači, mi svaki dan molimo da se pričestimo, a ne prosto da se najedemo običnog hleba zemaljskog. Sv. Jovan Zlatousti tumači da “nasušni” znači “potrebni”, svakidašnji hleb, što opet ukazuje da hrišćani treba da budu isposnici i podvižnici. Ova dva tumačenja se ne isključuju, nego uzajamo dopunjuju. Mi prvo ištemo, po zapovesti Hristovoj, Carstvo nebesko koje se nalazi u Telu Hristovom, a kad nam Bog daje Hleb nebeski, daće nam i ovozemaljsku hranu, kao dodatak.

Treba dobro zapamtiti: Na početku Očenaša mi ispovedamo Svetu Trojicu – Oca koji je na nebesima, Sina koji je sveto Ime Njegovo, i Carstvo Njegovo, svetoga Duha.

Koja druga molitva treba da je svakodnevno na ustima hrišćanina?

Svaki hrišćanin treba da što češće govori angelski pozdrav Presvetoj Bogorodici:

BOGORODICE DJEVO

Bogorodice Devo,
raduj se! Blagodatna Marijo,
Gospod je s tobom.
Blagoslovena si ti među ženama
i blagosloven je Plod utrobe tvoje,
jer si rodila Spasitelja duša naših.

Pravoslavni hrišćanin treba takođe da svakodnevno čita naizust Ispovedanje vere, koje su sažeto izrazili Sveti Oci u Nikeocarigradskom Simvolu.

SIMVOL VERE

VERUJEM u jednoga Boga Oca, Svedržitelja, Tvorca neba i zemlje i svega vidljivog i nevidljivog.

I u jednog Gospoda Isusa Hrista, Sina Božijeg, Jedinorodnog, od Oca rođenog pre svih vekova; Svetolost od Svetlosti, Boga istinitog od Boga istinitog, rođenog, ne stvorenog, jednosuštnog Ocu, kroz Koga je sve postalo;

Koji je radi nas ljudi i radi našeg spasenja sišao s nebesa, i ovaplotio se od Duha Svetoga i Marije Deve i postao čovek; i Koji je raspet za nas u vreme Pontija Pilata, i stradao i pogreben;

I Koji je vaskrsao u treći dan po Pismu;
I Koji se vazneo na nebesa i sedi sa desne strane Oca;
I Koji će opet doći sa slavom da sudi živima i mrtvima, i Njegovom Crstvu neće biti kraja.

I u Duha Svetoga, Gospoda, Životvornog, Koji od Oca ishodi, Koji se sa Ocem i Sinom zajedno poštuje i zajedno slavi, Koji je govorio kroz proroke.

U jednu, svetu, sabornu i apostolsku Crkvu.

Ispovedam jedno krštenje za oprostjenje grehova.

Čekam vaskrsenje mrtvih.

I život budućega veka. Amin.

Šta znače reči: Čekam vaskrsenje mrtvih i život budućega veka?

Još je prorok Ezekil prekao sveopšte vaskrsenje mrtvih. Pod vaskrsenjem mrtvih se podrazumeva vaskrsenje ljudskih tela, bez kojih čovek nije puni čovek. Iako je duša besmrtna, ona ne može bez tela dobiti punoću večnog života. Od kada je Hristos postao čovek, ljudsko telo je postalo svetinja i hram Duha Svetoga. Potvrda da će i naša tela vaskrsnuti ovde na zemlji jeste Hristovo Vaskrsenje iz mrtvih. Tajnu besmrtnosti ljudskih tela već ovde dokazuju i mošti svetitelja, koje su netruležive, ne svojom silom ili balzamovanjem, nego silom koju im Sam Bog daje. Zato su one čudotvorne, jer u njima prisustvuje čudotvorna sila Duha Svetoga.

Šta je "Poslednji Dan" ili Dan Strašnoga suda?

To je dan u koji će se završiti istorija sveta i čoveka. Sve što je živelo i živi u vremenu, mora ući u taj poslednji Dan. U taj Dan Gospod Isus će izreći: Svoj poslednji, završni sud o celokupnoj istoriji sveta i čoveka, o svima ljudima ukupno i o svakom čoveku pojedinačno. Tada će On, Jedini Čovekoljubivi, na savršenim vagama Pravde i Ljubavi svoje izmeriti sva dela ljudska, sve misli ljudske, sva osećanja ljudska, sve želje i sve reči ljudske. Tada će se "savršiti Tajna Božija" (Otkrivenje Jovanovo, glava 10, stih 7) – o čoveku, o tvorevini, o svim stvorenjima znanim i neznanim. Tada će svi dobri i sve dobro naslediti večno blaženstvo i život budućeg veka u Carstvu nebeskom, a svi zli i sve što je zlo – večni pakao u carstvu buntovnih anđela, hulitelja nepokajivih. Pakao – to je odbijanje Božije Ljubavi, zatvaranje u sebe. To je greh protiv nesebične Ljubavi, koja postoji unutar Svete Trojice. Jer u Trojici, nijedna Božanska Ličnost ne može bez druge Dve Ličnosti. Sve Im je zajedničko u ljubavi. U Trojičinom Bogu nema zatvaranja u Sebe.

Prema tome, Raj – to se ne može opisati ovozemaljskim jezicima. Može se samo nagovestiti. To je učestvovanje u životu Božanske Trojice, zajedno sa svima Svetima.

Šta je to oboženje čoveka?

To je uzrastanje čoveka u bogolikosti. To je pričešćivanje večnim energijama Boga. Sveti Atanasije Aleksandrijski je rekao: "Bog je postao čovek, da bi čovek postao Bog". Naravno, ogromna je razlika između biti Bog i postati Bog. Bog po suštini je jedino Otac, Sin i Sveti Duh. Božansku nedostupnu suštinu ima samo Sveta Trojica, a stvorena bića

nikada ne mogu znati šta je suština samoga Boga. Ali Bog je hteo da svaki čovek postane Bog po načinu postojanja i života, tj. Bog po blagodati (a ne po suštini). Bog ima u sebi nestvorene energije: Božansku Ljubav, Lepotu, Mudrost, Pravdu, Istinu, Svetost... Oboženje čoveka počinje kada čovek upije u svoje srce makar mali plamen od nestvorenoga Ognja Božanske Ljubavi; kada upije u svoj um makar jedan zrak od presvetle Mudrosti Božije; kada upije u dušu makar delić od svete Lepote Božije; kada dovoljno primi u svoju volju zapovesti Božije; kada prihvati u svoju savest nebesku muziku Milosti i Pravde Božije; kada sve svoje biće ispuni svetim vrlinama Istine Božije. Čovek koji se pokaje, koji uspeva da savlada svoje strasti i da pobeđuje demone i njihove gadosti, takav čovek je počeo da se obožuje. On postaje sličan Bogu. Već na zemlji on se razvija i raste "iz slave u slavu", u meru rasta visine Hristove. Za takvoga Raj je počeo tu na Zemlji, jer Gospod Hristos je rekao: "Carstvo Božije je u vama".

Oboženje počinje ovde na zemlji, produžuje se u dušama svetaca do Strašnoga Suda, ali ne prestaje da se razvija ni posle Strašnoga Suda. Jer po rečima bogomudrog Grigorija Nisijskog, čovekovo usavršavanje u Hristu, ima jedan kraj, a to je beskraj.

Ako te neko zamoli da sa dve reči iskažeš svu veru pravoslavnu, koje su te dve reči?

Te dve reči su ove: HRISTOS VOSKRESE! I sveradosni otpozdrav na taj Uskršnji pozdrav: VAISTINU VOSKRESE! U tim rečima je sva vera naša i sva večna i neuništiva nada naša na besmrtni život u vaskrsnom Bogočoveku.

Ako zaželiš da sažmeš u jednu molitvu sve molitve Crkve i čitavo bogoslužjenje, sve vapaje i sve želje, - koja bi to molitva bila?

Ta sveobuhvatna molitva jeste Molitva Gospodu Isusu. Nju je prvi izgovorio smerni carinik u hramu Jerusalimskom, a potom bezbrojni hrišćani svih vremena, osobito veliki molitveni tihovatelji i podvižnici. Njom i mi treba da se molimo, po mogućstvu bez prestanka, pri svakom poslu, u svako vreme i na svakom mestu; javno ili u umu i srcu tajno. Ta čudotvorna molitva glasi:

GOSPODE ISUSE HRISTE, SINE
BOŽIJI, POMILUJ ME GREŠNOG!

[sadržaj](#)